

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

6 · 82

juni-juli

SOCIALMEDICIN · MILJÖFRÅGOR · HANDIKAPP

Tidskrift för Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka

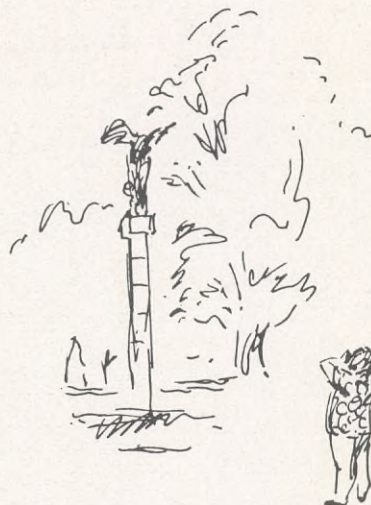
pris 5:—

IVAR JOHNSSENS
"KVINNA VID HAVET"

PARKEN ÄR ETT OMTYCKT TURISTMÅL

PORTRÄTT AV PARKANLÄGGNINGENS
SKAPARE

Rottneros

Kavaljerernas Ekeby i Gösta Berlings saga.

Herrgårdsbyggnaden byggdes på 1930-talet sedan det förra huset brunnit.

Fantastisk park med träd- och blomplanteringar och många fina skulpturer.

"EFTER DAGSVERKET"
AV CARL ELDH

1122 1110
Björns

Status

Organ för Riksförbundet
för hjärt- och lungsjuka

nr 6 1982 årgång 45

Ansvarig utgivare: Tord Axelsson
Redaktör: Lars-Erik Hult

Förbundskansli:

David Bagares Gata 3, 1 tr, Sthlm
Postadress: Box 3196,
103 63 Stockholm
Telefon 08-23 15 30
Postgiro: 90 00 11 - 8

Tryckeri:

Axlings Tryckeri AB,
Södertälje

Prenumerationspris:

Helår 45.—. Medlemspren. 25.—.

UR INNEHÅLLET

Uppsala kongresstad 1982
Sid. 4

Kongressmotioner
Sid. 6

"Musiklektionen"
Novell av Sven O Bergkvist
Sid. 10

Medicinsk information
Sid. 12

Hänt sen sist
Sid. 14

Mat i högsommartid
Sid. 16

Bildkryss
Sid. 17

Personligt inför en
ny kongressperiod
Sid. 18

RHL-information
Sid. 19

Omslagsbild: Som vanligt tror vi på sommaren, inte minst då små barn plockar blommor i Byle hamns fiskeläge utanför Norrtälje. Foto: Mark Markefelt.

Framtiden utmanar oss

När vi nu samlas till kongress har tre år förgått sedan jubileumskongressen i Norrköping. Vi kan med viss tillfredsställelse se tillbaka på den tid som gått om vi begränsar våra vyer till vårt eget arbete inom förbundet. Vi har ökat vårt medlemsantal, vi har aktiviserat vår verksamhet; vårt studiearbete har utvecklats och vårt förtroende hos allmänheten och myndigheterna har ytterligare förbättrats.

Om vi i stället ser ut över det svenska samhället i övrigt och de handikappades förhållanden, socialt och ekonomiskt, kan vi knappast känna samma tillfredsställelse. Visserligen firade vi under 1981 det Internationella Handikappåret och handikapporganisationerna fick stor publicitet och många välvilliga uttalanden från politikernas sida. Detta kan dock inte förta den bitterhet som man inom handikapprörelsen känner över att de sociala och ekonomiska förhållandena för de handikappade alltmer försämrats under senare år.

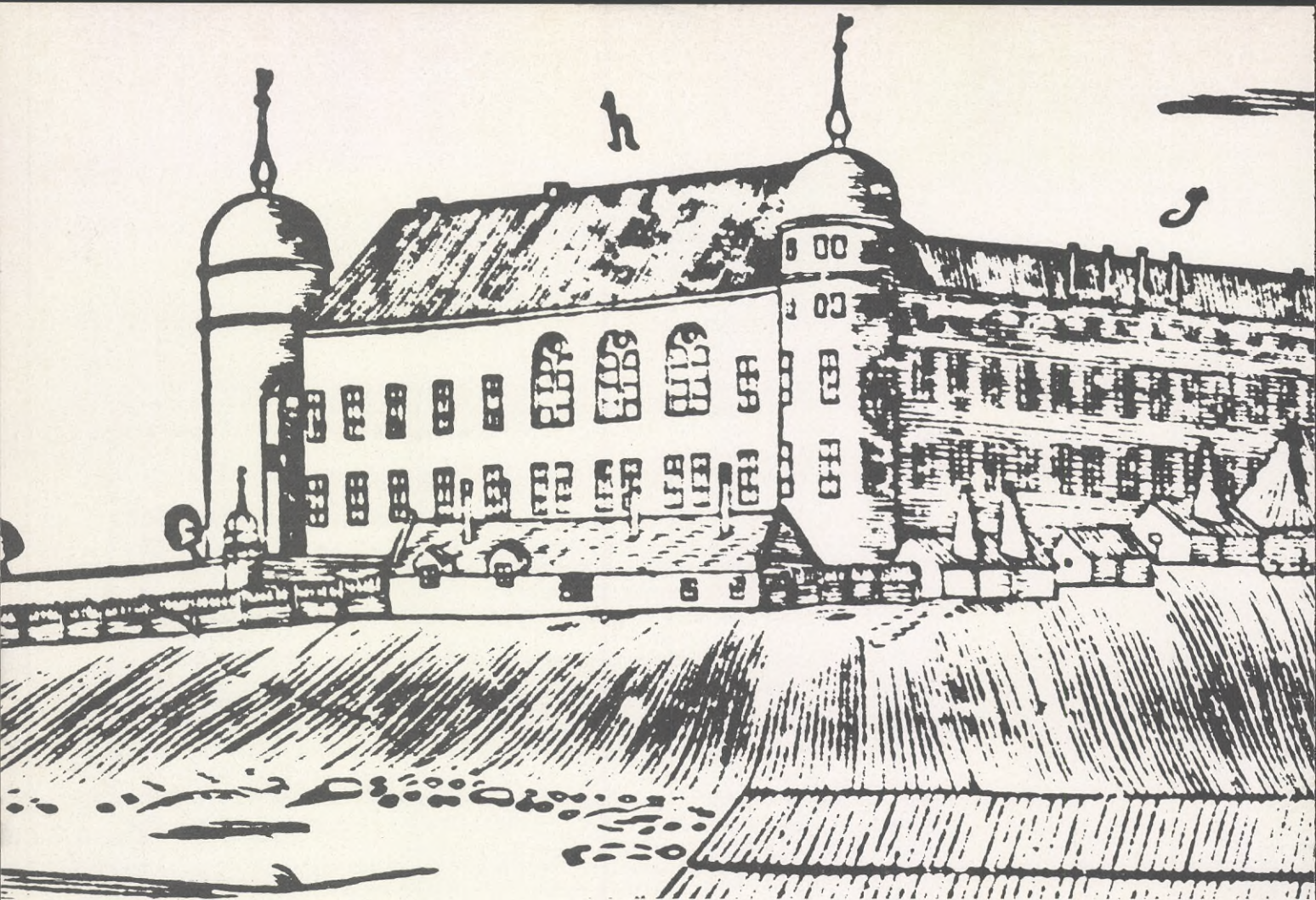
Vi har inom handikapprörelsen helt klart för oss att den ekonomiska situationen i Sverige försämrats delvis beroende på internationella förhållanden. De stora oljeprishöjningarna har förändrat villkoren för vårt näringsliv och vår fortsatta standardhöjning. Vi måste dock reagera mot att makthavarna lägger bördorna på dem som har svårast att bära dem. Ungefär samtidigt som man genomförde en indexbeskattning, som innebar stora fördelar för högre inkomsttagare, försämrade man grunderna för beräkning av basbeloppet, vilket omedelbart påverkade pensionerna såväl för ålderspensionärer som för förtidspensionerade. Villkoren för de kommunala bostadstilläggen har försämrats. Detsamma gäller färdtjänsten och medicinförmånerna. När detta skrivs har regeringen lagt fram en proposition om återinförande av karensdagar inom sjukförsäkringen. Vi vet ännu inte hur riksdagen kommer att ställa sig till detta förslag, men mycket talar för att vi, när vi träffas vid kongressen, fått ytterligare en försämring. Det är alldeles uppenbart att ett genomförande av förslaget skulle komma att innebära ett betydande ekonomiskt avbräck för de medlemmar vi företräder. Handikappade kan många gånger väl sköta ett arbete men är mera sårbara än friska personer när det gäller tillfälliga sjukdomsfall. Det är också ofta så att man i ett pressande arbete lever upp mot gränsen till sin förmåga och att även relativt små krämpor medför att den handikappade måste stanna hemma från arbetet.

Arbetsmarknadsverkets resurser för att hjälpa de handikappade ut på arbetsmarknaden är otillräckliga. Den växande arbetslösheten i Sverige medför också att de arbetshandikappade fått svårare att hävda sig i konkurrensen om de lediga platserna. Under denna vårvinter har situationen varit svårare än någonsin i förbundets historia. Av 31 500 handikappade som i mars i år var anmälda på arbetsförmedlingen fick endast 2 171 någon form av arbete. Av dessa erhöll endast 309 arbete på den reguljära marknaden utan särskilt stöd från arbetsmarknadsverket. Dessa enstaka siffror ger en skrämmande bild av den situation som de arbetshandikappade för närvarande befinner sig i.

Efter att ha upplevt stora framgångar i förbundets verksamhet under 50- och 60-talen har vi nu hamnat i en situation som mycket påminner om vårt läge vid förbundets bildande. Vi hade då att föra en intensiv kamp för förbättrande av de lungsjukas villkor på det socialpolitiska planet. Förutom de stora medicinska framgångarna på 1950-talet fick vi efter intensiv kamp såväl obligatorisk sjukförsäkring som lagen om allmän försäkring. Vi upplevde en stark upprustning av arbetsmarknadsmyndigheternas resurser. Nu gäller det att slå vakt om de framgångar vi har vunnit och gå vidare för att bekämpa de krafter i samhället som vill i första hand främja de starka individernas intressen. På område efter område möter vi uttalanden om att den duglige skall socialt och ekonomiskt uppmuntras, att den friskes, den starkes, den välutbildades intressen skall komma i första hand. Det är en utmaning för oss inom vårt förbund och vid 1982 års kongress att föra kampen vidare för ett samhälle som i solidaritetens tecken fördelar bördorna rättvist och slår vakt om de svagares intressen.

Bo Martinsson

UPPSALA kongresstad 1982

Den 2–4 juli samlas vi till förbundets 23:e kongress i Uppsala — staden på slätten. Den bördiga åkerjorden som havet lämnade åt Uppsalabönderna för ca 3 000 år sedan. Här grundades svearnas rike och från historieböckerna minns vi vikingarnas härnadståg och de praktfulla festerna. När ni nu kommer till Uppsala är det inte i härnadståg, möjligen med SJ-tåg och inte heller dagens kongressfester är likartade forntidens vikingablot, skriver Mary Erixon, Uppsala läns Centralorganisations ordförande.

Men ni ska veta att vi välkomnar er alla till Uppsala med förhoppning om att vi skall klara kongressarrangemangen, så att ni när ni lämnar Uppsala gör detta berikade både i upplevelser av en givande kongress, men också av att ha fått ett intryck av staden på slätten.

Ett kännetecken för Uppsala är den karaktäristiska siluetten med domkyrkans två spetsiga torn och Wasaslottet på åschrönet. Oavsett varifrån du kom-

mer är siluetten synlig vida omkring. Under många år var kyrkan som ärkebiskopssäte tongivande i riket. Ärkebiskop Jakob Ulfsson grundlade universitetet 1477, Nordens äldsta lärosäte. Några år tidigare 1435 hade domkyrkan invigts.

Slottet byggdes av Gustav Vasa och ett par sekler framåt kröntes Sveriges regenter i domkyrkan och riksmötena hölls på slottet. Det var dramatiska år och många uppsalaturister har hört

Erik den Helige led martyrdöden i Uppsala omkring år 1160. Enligt en tradition dödades Erik vid nuvarande S:t Eriks torg på den plats där sedan S:t Eriks källa sprang upp. Hans relikier bevaras i ett guldskrin i Uppsala domkyrka.

historien om Sturemorden, kanske av den legendariska uppsalaciceronen Sven Ruthberg, som med stor inlevelse berättade om Sturarnas och Vasasönernas framfart.

Många förknippas givetvis Uppsala också med Gamla Uppsala som redan under hednatiden var samlingsplats för sveariket.

De gamla gravhögarna tillhör våra mest populära turistattraktioner. Vi hoppas att våra kongressdeltagare skall få något tillfälle att bekanta sig med dagens turistattraktioner. Men dagens Uppsala är inte bara historiens — dagens Uppsala är också industristaden. Även om de senaste decennierna varit hårt fram och starkt minskat på arbetstillfällena för industrifolket. Läkemedelsföretaget Pharmacia — Fortia är ett välkänt namn för många av våra medlemmar och är nu Uppsalas största industri. Ett annat välkänt namn är Almqvist & Wiksell, det stora tryckeriet, som till för några år sedan hade ensamrätt på almanackstillverkningen.

Men fortfarande är Uppsala kanske framförallt utbildningsstad. Universi-

tetet med sina fakulteter har fått en jämlike i lantbruksuniversitetet Ultuna — veterinärhögskola och ett stort biomedicinskt centrum. Detta medför att om andelen industrissysselsatta minskat, så har sysselsättningen inom administrationen ökat.

Läkarutbildningen i Uppsala är i stort förlagd till regionsjukhuset Akademiska Sjukhuset, det sista av statliga sjukhus, som även det övertas av Uppsalas läns landsting nästa år. Det är ett av de fyra sjukhus i landet som föreslås få vara thoraxkirurgiskt center. Sjukhuset med sina 6 000 anställda och landstingsverksamheten i övrigt med ungefär 8 000 anställda utgör därmed länets största arbetsgivare.

Årens utveckling har i hög grad förändrat den medeltida kyrkostaden med studenterna som mittpunkt till att bli ett samhälle för alla — men med många historiska minnen.

Jag hoppas att dagarna i Uppsala skall bli minnesrika, vi skall göra det bästa vi kan för att ni skall trivas och därmed välkomna till RHL:s 23:e kongress den 2—4 juli 1982.

Mary Erixon

*"Högt opp i slottet varenda ruta
blixtrar, som vore den en ädelsten.
Tänk dig vid tornet en prins med luta,
fladdrande lockar och charmanta ben!
Och i ett fönster Cecilia Wasa,
bländande skön uti månens sken!"*

Med Gunnar Wennerbergs "En månskensnatt på Slottsbacken" blev den röda renässansborgen på Uppsalaåsen ett litterärt begrepp. Detta diktens slott är en skapelse av de litterära salongernas Uppsala under 1820—30-talet med Erik Gustaf Geijer, Malla Silfverstolpe och Gunnar Wennerberg i spetsen. Och för oss sentida är den diktade bilden, den romantiska, också ett slags verklighet.

Men när Gustav Vasa på 1540-talet började bygget på åsen var det inte omtanke om litteraturen som drev honom. Då handlade det om realpolitik i ett mycket dramatiskt skede av vår svenska historia.

Bilderna har hämtats ur broschyrer utgivna av Uppsalas kommunstyrelse, Uppsala stad och Uppsala stads och läns turisttrafikförbund.

Många intressanta motioner till förbundskongressen

Föreningarna ute i landet har verkligen varit aktiva i sitt motionskrivande inför förbundskongressen i Uppsala. De engagerade inläggen ger klara belägg för en stor intressesfär och en tydlig önskan att förbättra villkoren för de hjärt- och lungsjuka. Här ett axplock ur motionsfloden.

Eksjö Lungkliniks Patientförening och föreningen i Vetlanda-Sävsjö konstaterar att föräldraföreningen för hjärt- och lungsjuka barn bildades 1975. Redan i starten kom föreningens arbete att endast röra sig om de hjärtsjuka barnen och deras problem, skriver man vidare och att man har full förståelse för att så skedde, då det är svårt att *intensivt* ägna sig åt två sjukdomsgrupper samtidigt. Vi räknade dock med att man så småningom skulle ta itu även med de lungsjuka barnens och deras föräldrars svårigheter.

Föreningen har dock inte gjort detta och ordföranden säger, att lungsjuka barn är välkomna, men att man inte har tid eller möjlighet att göra något för dessa barn. Varför finns lungsjuka med i namnet då? Vem skall tackla de lungsjuka barnens problem?

Motionärerna hemställer att kongressen måtte föranstalta, att namnet lungsjuka tas bort från föräldraföreningens namn, om föreningen inte kan ägna sig åt lungsjuka barn och att kongressen ger ett svar på vem de lungsjuka barnens föräldrar skall vända sig till i vårt förbund.

Enhällig önskan om diplom

Gustav Englund och Jönköpingsortens konvalescentförening vill ha ett diplom att bifoga hedersmärket. Gustav Englund skriver bl a:

Förtjänsttecknet utdelades för första gången till f. förbundskassören Einar Hiller — Mr RHL — på representantskapsmötet i Falkenberg 1975. Det var ett välmotiverat beslut, som förbundsstyrelsen fattade i och med hedersmärket och en källa till glädje och uppmuntran för de medlemmar som offrat mycket tid och arbete i förbundets tjänst. Det är bara en sak som jag saknar vid utdelningen av hedersmärket och det är ett diplom.

Jag hemställer att kongressen beslutar tillstyrka motionen och att den kommande förbundsstyrelsen får i

uppdrag att utarbeta ett diplom med lämpligt utförande, format och text.

CO i Jönköpings län instämmer enhälligt.

Önskemål om nya ID-brickor

CO i Södermanlands, Värmlands, Västmanlands och Örebro län (DUST-länen) vill att förbundsstyrelsen undersöker möjligheten att få fram ett ID-märke för personer med pacemaker och för hjärtsjuka, vilket till utformningen är mindre än nu förekommande. Man anser också att materialet i märkena anpassas med hänsyn till allergikerna. Man föreslår guld, silver och rostfritt som alternativ vid val av ID-märken.

Handikappades ställning

Bengt J. Johansson och Uppsala läns CO behandlar de handikappades ställning i samhället.

Det av FN proklamerade handikappåret är tillända och vi ser nu vad det givit oss. Erfarenheterna är långt ifrån av positiv art. Jag går så långt att jag ifrågasätter om Sveriges regering och riksdag överhuvudtaget har levt upp till den så stolt antagna proklamationen, skriver Bengt.

Det reformarbete, som många år pågått, har helt upphört, anser motionären. Vår målsättning att ge de handikappade lika rätt till del i samhällets gemenskap har avtagit och vi upplever nu på olika håll av samhällslivet att indragningar och nedskärningar sker, vilka drabbar handikappgrupperna hårt. Inte bara dessa grupper utan även sjukpensionärerna och de som uppnått pensionsåldern.

Av motionen framgår vidare att allt färre handikappade får arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

Kongressen föreslås:

att ge RHLs förbundsstyrelse i uppdrag att genom HCK tillsammans med den samlade handikappörelsen kräva ett stopp på neddrag-

ningar och försämringar på den sociala sidan och att ge plats för de handikappade på arbetsmarknaden att påverka stat, kommuner och privata arbetsgivare i denna riktning samt att påverka massmedia, press, radio och TV till en verkligt positiv behandling av våra problem och att inte sätta likhetstecken mellan handikappade och arbetslösa, vilket förekommit i massmedia vid olika tillfällen.

Uppsala läns CO har behandlat motionen vid ett medlemsmöte och beslutat tillstyrka de i motionen ingående att-satserna.

I yttrande över motionen hemställer representantskapet till kongressen att med bifall till motionen ge förbundsstyrelsen i uppdrag att fortsätta att bedriva den opinionsbildande verksamhet som motionären kräver.

Krav på Handikappombudsman

CO i Malmöhus och Kristianstads län finner följande:

Mål- och grundprinciper för Svensk Handikappolitik kan i korthet sammanfattas i begreppet "Full delaktighet och jämlikhet". Trots denna målinriktning upplever vi inom handikappörelsen hur människor med olika handikapp får en orättvis behandling i många avseenden inom vårt samhälle.

Vi vill därför föreslå kongressen att besluta om att ge förbundsstyrelsen i uppdrag att i samråd med HCK kräva att en Handikappombudsman (HO) inrättas med uppgift att tillse att stiftade lagar och förordningar efterlevs samt att ge handikappade möjligheter att i denna instans överklaga beslut.

Krav på konsulent

Nu är det dags att även RHL följer med i tiden och anställer en konsulent, som vi så väl behöver. Han skall resa omkring i länen hos de olika lokalföreningarna vid informationsmöten, visa film om våra sjukdomar, informera

om aktuella saker. Han skall speciellt hjälpa de föreningar vars verksamhet delvis eller helt ligger nere.

Det här måste vara en hjärteangelägenhet för oss alla om Hjärt- och Lungsjukas organisationer skall utvecklas vidare.

Detta anser vi i DUST-regionen och vi kräver därför en konsulent.

Ökad ersättning vid kurser

Konferenser och kurser som ordnas av förbundet är regelmässigt förlagda till ett veckoslut och ersättning utgår för lördag och söndag. Ett stort antal deltagare måste på grund av bristande kommunikationer med konferens- eller kursorten infinna sig redan kvällen före för att kunna vara med från början av aktiviteten. Flertalet deltagare är ju också handikappade och skall undvika stressituationer varför det kan vara ett fullgott skäl att resa dagen före konferensen eller kursen för att i lugn och ro få förbereda sig till denna. Med nu gällande bestämmelser får deltagaren eller deltagarens förening svara för resdagens kostnader. Detta kan idag bli en betungande utgift för vederbörande. De flesta lokalföreningar har en begränsad ekonomi, betonar föreningen i Norrköping.

Ur konferens- och kurssynpunkt vore det också en fördel om ytterligare en dag räknades in i konferens- och kurstiden, då man får möjlighet att mjukstarta på kvällen med t ex presentation av konferens och kurs liksom av deltagare samt ge dessa möjlighet att lära känna varandra. Vi tror att det fortsatta arbetet skulle vinna mycket på detta.

Vi yrkar att kongressen beslutar

att där så är lämpligt med hänsyn till konferensens eller kursens tidsplanering, geografiska placering el dyl skäl skall resdagen till konferensen eller kursen inräknas i konferens- och kurstid och ersättas av förbundet.

De långa avståndens problem

Vi norrlänningar har problem med de långa avstånden till kurser-konferenser och dylikt. Medicinska skäl bidrar ofta till besvärligheter. Tågförbindelserna är många gånger sådana att de bidrar till lång restid, plus extra övernattningar och man kommer uttröttad till bestämmelseorten, understryker CO i Norrbottens och Västerbottens län.

Vi hemställer därför att kongressen måtte besluta att deltagare ges möjlighet att utnyttja lämpligaste färdmedel med hänsyn till restid och övernattning.

Synpunkter på kurser

Förbundet har många utmärkta kurser, men många av oss och framför allt

Fyrisån utgjorde fordom en gräns mellan köpstaden i öst och kyrko- och akademistaden i väst. Mellan de två ligger än idag den gamla Akademiqvamen, som nu inrymmer Upplandsmuseet.

de, som har någon form av lungsjukdom, har svårt att delta i dessa kurser på grund av att det är för rökigt på dem. Kurserna förläggs idag oftast på något konferenshotell. På lördagskvällen är det för de mesta dans. Många av oss orkar inte dansa och det går knappast att samtala för den högt uppskrivade musikens skull. Dessutom är det mycket rökigt i danslokalen. Det blir många gånger så, att man går upp på sitt rum. Man saknar den gemenskap, man hoppats på att få på kursen. Vi har många bra folkhögskolor och skulle det dessutom inte bli billigare för förbundet att ha kurserna vid någon av dessa. Vi skulle få rökfritt genom en sådan förläggning och en trivsam samvaro utan att riskera att det slår lock för örönen av förstärkare föreslår Eksjö Lungkliniks Patientförening och föreningen i Vetlanda-Sävsjö.

Ökad information om Blomsterfonden

Blomsterfonden innebär ett utmärkt medel att kunna lämna hjälp där samhällets resurser saknas. Många av våra medlemmar upplever ofta sin förening som ett andra hem och har en klar önskan att få stödja vår verksamhet. Många gamla vill ofta i förväg klart ordna de praktiska och ekonomiska detaljerna vid sin bortgång. Det händer ofta idag att anhöriga till medlemmar som gått bort i efterhand kommit och beklagat att de ej känt till att vi har en Blomsterfond. "Tänk om vi vetat om detta hade vi velat att pengar

satts in på fonden i stället för blommor vid begravningen."

Informationen idag är för dålig ute i lokalavdelningarna kring denna fond vilket också innebär att begravningsbyråer har en ännu sämre kunskap härom, skriver föreningen i Norrköping.

De medlemmar som inflyter kommer ofta från medlemmar eller anhöriga och bekanta till medlemmar i olika lokalavdelningar. Det vore därför rimligt om större del än hittills kom den lokala föreningen och dess medlemmar till nytta. Det skulle också innebära ett större intresse för lokal information.

Vi yrkar att kongressen beslutar

att uppdraga åt förbundsstyrelsen att förbättra informationen kring Blomsterfonden

samt att utarbeta förslag till ökad möjlighet att decentralisera medlens användning till lokala ändamål. Eventuellt en Blomsterfond i varje distrikt.

Spridning av nya rön

Ett flertal av våra medlemmar har sökt sig till organisationen för att få en bättre information och insikt om sin sjukdom. Detta gäller speciellt yngre medlemmar, framhålls i Norrköpingsföreningens nästa motion.

Idag sker en intensiv forskning kring speciellt hjärtsjukdomarna, som av många experter anses vara en av vår tids stora folksjukdomar. Medicinska tidskrifter, läarkongresser och massmedia ägnar stort utrymme åt diskussion och redovisning av olika fors-

karrön vad gäller uppkomsten av hjärtsjukdomar men också behandlingen av dessa. En av vårt förbunds största uppgifter måste därför vara att bevaka detta informationsflöde samt sprida detta vidare till medlemmarna.

Vi har idag en förbundstidskrift — Status — som på många sätt är bra speciellt när det gäller information om vad som händer inom organisationen. Tidskriften borde dock på ett utökad sätt bevaka och vidarebefordra nya rön kring hjärt- och lungsjukdomarna med tonvikt vid förebyggande vård samt rehabilitering.

Vi yrkar att kongressen beslutar

- att uppdraga åt förbundsstyrelsen att på sätt den finner lämpligt bevaka inhemska och utländska medicinska tidskrifter
- att bevaka läarkongresser, där frågor om hjärt- och lungsjukdomar är upptagna på dagordningen
- att kontinuerligt följa massmedia i övrigt i frågor vad gäller hjärt- och lungsjukvården

samt att samla artiklar och uppgifter om hjärt- och lungsjukvård i ett referensbibliotek och till distrikt och lokalföreningar vidaresända speciellt intressanta artiklar och uppgifter.

Motioner om tidningen STATUS

STATUS diskuteras då och då på våra medlemsmöten. Man anser, det är många bra artiklar om hjärtat i tidningen, men de lungsjuka efterlyser något liknande om lungorna, och att det protesteras mera i tidningen mot nedrustningen av lungsjukvården. Det står heller aldrig något om våra förnämliga konvalescenthem. Nya medlemmar känner inte till att dessa finns. Vi saknar också information om tekniska hjälpmedel m m, understryker Eksjö lungkliniks patientförening och föreningen i Vetlanda-Sävsjö.

När över 58 % inte svarar på en undersökning om tidningen måste det vara något fel. Det tyder på stor likgiltighet för densamma. Dessutom hade ju en del inte svarat förrän vid telefonpåringning.

Vi hemställer,

- att kongressen måtte besluta om en ny utredning om tidningens innehåll, och att man beaktar ovan sagda.

Medicinska artiklar i Status

I de medicinska artiklar som publiceras i Status förekommer en hel del latinska termer och ibland även uttryck på engelska (typexempel Status nr 5 sid 8—9), framhåller Paul Lindström och föreningen i Piteå.

Eftersom folk i allmänhet inte är hemmastadda i det medicinska språket, kan det för läsarna vara svårt att förstå hela innehållet och viktiga fakta går förlorade.

För att bibehålla läsvärdet i dessa

för övrigt intressanta artiklar bör detta åtgärdas.

Jag föreslår därför att kongressen ger Status redaktion i uppdrag att på lämpligt sätt svara för en översättning och förklaring av dessa medicinska termer. Detta kan exempelvis ske genom parenteser i texten eller ordlistor i anslutning till artiklarna.

Kollektiv prenumeration?

Vid föreningens årsmöte diskuterades bl a tidningen STATUS. Då vi vet att tidningen inte bär sig ekonomiskt, befarar vi att den kommer att läggas ner. STATUS har för oss alltid varit en läsvärd tidning, där vi kunnat hämta mycket social-medicinsk information. Genom STATUS har vi också haft möjlighet att följa andra lokalföreningars verksamhet, vilket gjort att vi inte har suttit isolerade. Denna kontrakt har tidvis inspirerat oss till nya aktiviteter. Då vi ser STATUS som ett utmärkt kontaktorgan, dels mellan de olika lokalföreningarna och dels mellan förbundet och lokalföreningarna, anser vi det självklart att alla föreningar har kollektiv medlemsprenumeration, skriver Malmöföreningen.

Man kan naturligtvis inte påtvinga föreningarna detta, men det vore önskvärt att en prenumeration av STATUS ingick i medlemsavgiften. Förbundet har dock ca 25 000 medlemmar, då är det beklagligt att nästan hälften av dessa inte har tillgång till sin "egen" tidning.

Det krävs dock ett visst administrationsarbete hos lokalföreningarna och för att underlätta detta, föreslår vi en ändring av registervärdsblanketten. Det bör finnas 1 blankett för varje typ av ändring och varje blankett skall då kunna innehålla uppgifter för mer än en medlem. Som det nu är, måste man skriva 1 blankett för varje medlem, vilket är onödigt tungarbetat.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi om:

- att kongressen måtte göra en uttalande som uppmanar samtliga lokalföreningar att införa en kollektiv medlemsprenumeration på STATUS. Vi föreslår också kongressen:

att förbundsstyrelsen får i uppdrag att ändra nuvarande registervärdsblankett enligt vårt förslag, eller på annat sätt, så att arbetet för lokalföreningarna underlättas.

Yttrande om några Status-motioner

I motionerna från RHL i Malmö och Vänersborg tas frågan om kollektiv prenumeration på STATUS upp och översyn av nuvarande registervärdsblankett samt lika medlemsavgift för alla föreningar inom RHL.

Beträffande kollektiv prenumeration på STATUS så har denna fråga varit uppe till behandling tidigare vid

flera kongresser. Det är helt riktigt som motionärerna framhåller, att alla medlemmar i en organisation skall få förbundstidningen och därigenom ges möjligheter att ta del av förbundsinformation och andra aktuella frågor. Det skulle vidare, som också påpekas i motionerna, innebära en väsentlig ökning av STATUS upplaga, vilket skulle förbilliga framställningskostnaden per exemplar.

Inom andra folkrörelser, som t ex fackföreningsrörelsen, får alla medlemmar sin facktidskrift och prenumerationen ingår i medlemsavgiften.

Att förbättra registervärdsblanketten så att denna blir lättare att fylla i och att arbetet för föreningarnas del underlättas är tekniskt möjligt.

Beträffande enhetlig medlemsavgift för alla föreningar är detta ett förslag som riksförbundet ser mycket positivt på. Idag förekommer stora variationer i medlemsavgifter, liksom en flora av olika medlemsavgifter beroende av vilken förening man tillhör.

Det skulle även från centralt håll vara en fördel om medlemsavgiften var lika stor överallt och också inkluderade prenumeration på STATUS. Kansliet får ofta förfrågningar om medlemsavgifternas storlek och kan då icke lämna ett korret svar, då medlemsavgifterna varierar från förening till förening.

Representantskapet hemställer till kongressen

- att instämma i Vänersborgsmotionens syfte
- att tillstyrka en särskild medlemsavgift till riksförbundet på kr 50:— per medlem och år fr o m 1984-01-01
- att jämkning av medlemsavgiften skall göras för de hushåll med två medlemmar eller fler som endast får en tidning
- att härmed också anse Malmömotionen vara besvarad.

Nytt infomaterial

Här följer ett yttrande över motion nr 22 från Hjärt- och Lungsjukas förening i Nyköping-Oxelösund angående affischer och dekaler, samt motion nr 23 från FHLIS angående folder för medlemsvärning.

Inom informationskommittén har vid flera tillfällen frågan om nya trycksaker diskuterats. Några nya trycksaker har också tagits fram. Detta har givit anledning till en översyn av samtligt vårt informationsmaterial, både utseende- och innehållsmässigt.

I motionerna 22 och 23 ställs krav på nytt material som är anpassat till dagens krav. Vår affisch som lanserades i samband med "Hjärtats Dag" arrangemangen behöver få vår nya slogan "RHL för hjärta och lungor" och förses med den nya symbolen.

Likaså behöver vår Hjärtats Dag delaktig genomgå samma förändring.

Det finns då ej något hinder för att också våga in de krav på affschutformning som framförs i motionen från Nyköping-Oxelösund.

Foldern för medlemsvärning som påtalas i motionen från FHLIS skulle också kunna ingå i översynen.

Representantskapet hemställer därför till kongressen

att uppdraga till informationskommittén att beakta i motionerna framförda förslag och förelägga förbundsstyrelsen ett genomarbetat förslag för informationsmaterial samt att härmed anse motionen vara besvarad.

Träning och rehabilitering

är en viktig del för de hjärt- och lungsjuka för att återkomma till en normal livsföring och återanpassas i arbetslivet, skriver DUST-länen.

Därför bör vi genom Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka medverka till att samtliga landsting svarar för den eftervård som krävs för våra grupper. Önskvärt vore inrättande av rehabiliteringsklinik inom varje landstingsområde för ovan nämnda grupper med placering vid varje regionsjukhus resp länsjukhus, där hjärt- och/eller lungklinik finnes.

Att Riksförbundet gör framställning till landstingsförbundet om rekommendation till samtliga landsting att inrätta rehabiliteringskliniker inom varje landstingsområde för ovan nämnda grupper, så att de av våra medlemmar som är i behov av denna eftervård med träning, rehabilitering och andningsgymnastik kan få detta genom respektive landsting. Genom en sådan eftervård skulle de sjukdomsdrabbade kunna återgå till normal livsföring och arbete i stället för förtidspensionering, som nu många gånger är fallet och bidra till ett aktivt och meningsfullt liv för många.

Hjärtkirurgi i Norrland

Vi hjärtsjuka i Norrbotten, som är i behov av kirurgisk behandling upplever dagens situation som otillfredsställande. Eftersom vi tillhör Umeå sjukvårdsområde krävs att en undersökning göres därstädes, innan kirurgiskt ingrepp kan utföras i Uppsala, påpekar Luleföreningen.

Detta gör att väntetiden blir ännu längre för oss samt att resandet med de stora avstånd som detta innebär, är kolossalt påfrestande och inverkar negativt både för patienter och anhöriga.

Vi kräver därför att Umeå ställs i första förslagsrummet vid planeringen av nya thoraxkirurgiska kliniker. Vi anser att vårt krav såväl geografiskt som befolkningsmässigt är väl underbyggt och hemställer att förbunds-

kongressen måtte ta upp denna vår motion till behandling.

Utlandsresor i januari—februari

För närvarande förläggs utlandsresorna till april—maj. För oss är denna tidpunkt mindre lämplig än förslagsvis januari—februari, betonar CO i Norrbottens och Västerbottens län.

Hjärt- och lungsjuka personer i norra Sverige upplever början av året som den tyngsta att genomgå på grund av den stränga kylan och den korta dagen.

Vi hemställer därför att förbundet verkar för en ändring av tidpunkten för utlandsresorna till januari—februari.

Konvalescentvård

Centralorganisationens AU i Jönköpings län har vid möte diskuterat egenavgifter för våra medlemmar vid riksorganisationens konvalescenthem, skriver Erik With.

På grund av den kostnadsstegring som skett under de senaste åren har också konvalescenthemmen måst höja egenavgifterna för sina gäster. Vad vi har konstaterat är att avgiften är en dryg kostnad för våra medlemmar. Då de allra flesta av dem är folkpensionärer eller sådana med låg ATP, är betalningsförmågan nedsatt och svårigheter uppstår därigenom att ekonomiskt klara en sådan vistelse i nuläget.

Arbetsutskottet vill därför föreslå kongressen att en subventionering av platserna vid hemmen bör ske och att medel till detta bör tagas av förbundets blomsterfond eller annan kassa om sådan finnes.

Det bör noteras att medlemmar som är försäkrade i den allmänna försäkringskassan ej bör ifrågakomma vid sådana tillfällen utan endast de som har ovan nämnda pensioner och är utförsäkrade.

Vi tror att en del medlemmar ser sig nödsakade att stanna hemma även om en tidsvistelse vid konvalescenthem skulle vara av betydelse för dem.

Medicinska biverkningar

Det är väl allmänt känt, att det förekommer mer eller mindre biverkningar av de mediciner, som ordinerar av läkare vid olika hjärt- och kärlsjukdomar eller astma samt vid andra sjukdomar där olika mediciner kommer till användning. Dessa biverkningar kan i många fall vara mycket besvärande, betonar föreningen i Skaraborgs län.

Vi föreslår, att förbundet tar kontakt med läkemedelsindustrin eller apotekarsammanslutning, för att de skall informera vid varje medicinförpackning om vilka biverkningar medicinen har.

Med stöd av det ovan anförda hemställer vi, att kongressen ger i uppdrag åt förbundsstyrelsen att beakta ovanstående biverkningsfråga.

Uppland är det område i Sverige som är rikast på runstenar. Ursprunget till runalfabetet är oklart. De äldsta runorna skapades någon gång på 200-talet e Kr och tros ha samband med kulturförbindelserna mellan det romerska riket och det germanska området. De flesta runinskrifter som bevarats är ristade på stenar. De tillhör i regel 1000-talet. I universitetsparken har nio runstenar samlats. Stenen på bilden hittades vid Gamla Torget år 1910. Inskriften lyder: "Holmfast lät resa stenen till minne av Igalger, sin far och Torbjörn". Ristare troligen Öpir 1075—1100.

Kostnadsfria mediciner

Norra Dalarnas Hjärt- och Lungsjukas Lokalförening motionerar om fria läkemedel till personer som har Angina Pectoris (Kärlkramp).

Som det är idag, så har alla personer som har andra hjärtsjukdomar fria läkemedel. Vi vet att det finns många som lider av denna sjukdom och därför måste äta sådana mediciner livet ut.

Vårt förslag är att alla kärlkrampsmediciner skall vara kostnadsfria.

Ökade avdragsmöjligheter

Efter det att en person drabbats av en hjärtinfarkt tvingas denne till en omfattande omläggning av kosthållningen för att kunna förbättra sin hälsa. Omläggningen kan med andra ord jämföras med medicinering, understryker föreningen i Kiruna.

Denna speciella kosthållning, som den hjärtsjuka tvingas iakttä, medför för honom betydande ökning av levnadsomkostnaderna.

Med hänvisning till ovanstående motivering, föreslår vi att kongressen ger förbundsstyrelsen i uppdrag att

verka för att ett schablonavdrag införes vid självdeklaration för hjärtsjuka personer i likhet med vad som gäller för bl a diabetessjuka.

Att gå eller inte gå på logdans. Det är frågeställningen i Sven O. Bergkvists novell, där han med inlevelse skildrar ungas och något äldres problem. Vi är åter i Nordåkra, dit vi får följa författaren. Fast egentligen kunde den här musiklektionen getts var som helst.

Musiklektionen

Novell av Sven O. Bergkvist

Man fick gå in för det rent konstnärliga, ifall det skulle bli någon rätsida här i världen och särskilt om man ville ha ihopet med tjejer på längre sikt och komma någon vart, förstod Bertil mer än väl, allt från den dag i höstas när han lyckades få med sej den vackraste bruksflickan in på biografen. Hur han än sökte efter hennes hand i mörkret och förklarade för henne att han ämnade bli bas på fabriken så småningom, så tystade hon ner honom och behandlade honom som om han inte fanns — särskilt när idolen framme på vita duken trollade fram sina smekande, förföriska toner på violinen.

Och när de kom ut i den kyliga kvällen och Bertil försökte ta hennes arm, eftersom han älskade henne och eftersom han i alla fall erlagt entréavgiften för sina sista slantar och allting — då var hon som i en annan värld och kallade honom Claudie Nobbio, och när han äntligen lyckades ta henne i famn bakom en vägg, så var det liksom en annan hon famnade.

— Claudie, sa hon med beslöjad stämma. Att du kan spela så...

— Hm, sa han som bara var häri från sockenen intill och gick som hjälpkokare på fabriken. Hm, sa han och kom alldeles av sej.

Då upptäckte den sköna att hon tagit alldeles miste och sprang sin väg... Han var inte Claudie Nobbio som spelat så fantastiskt på vita duken...

Det är konsten, den musikaliska konsten, som är något, förstod Bertil, och en dag letade han fram den svarta fiolen på vinden och la den i en avlång mjölkartong och begav sej till Enok som hade gåvan och spelade konstnärligt för fullt. Turligt nog hade ortens välkände konstspelare friskift från Bruket och han blev eld och lågor när

unglingen från grannbyn ville återuppta sina musikaliska studier. Hust-run var dessutom tillfälligtvis borta och Enok var beredd att sätta igång på momangen. Det var bara ett krux — dottern Solange var hemma, och henne hade Bertil gjort slut med redan i sjätte klassen, men nu kom hon förstås genast fram till honom och la sin hand på hans axel och såg honom rakt in i ögonen.

— Du kommer väl på logdansen på lördag, sa hon.

— Mja, sa han som skulle gå in för musiken i fortsättningen. Det är nog så att jag måste till Bruket... på extra-skift.

— Kan du inte byta med nån, sa hon påpassligt. Så kan han stå ditt skift senare.

— Mja...

Men för att komma ifrån alltsammans så lovade Bertil i alla fall försöka.

— Då ses vi och tar en svängom.

— Jo...

Men nu drog Enok räddande in honom i kammaren och sa att de skulle börja.

— Ja, här har vi nu några noter, sa han högdraget och visade. Men du ska inte tro att du ska få spela nånting i dag — stigen är tusen mil, symboliskt sett, och nu ska du bara ta det lugnt och lyssna.

— Jaså, sa eleven bekymrat... och jag som tänkte cykla fram till Bruket redan i kväll och försöka träffa henne, tänkte han.

— Du vet skillnaden mellan andante och allegretto? frågade Enok. Men nu ska jag ta en etyd i moderato för att lura dej — så att du begriper bättre. Fast det är bäst att du spänner örona, kamrat, för vad är det som säger att jag inte bakar in ett litet andantino. Till exempel en nått cansonetta, va?

— Nä, naturligtvis, sa den förtviv-

lade lärlingen som ville fram till Bruket så fort som möjligt.

Nu kom till råga på allt Solange in i kammarn.

— Kan du inte ta en sån där bit som du drog förr i tiden när dom skicka efter dej från dansbanorna, sa hon till fadern, oskyldigt och med ögonen på vid gavel. Det var sån fart och du tjoa så mor nästan skratta. Gör det — så kan väl Bertil och jag svänga om lite och träna.

Sablar, tänkte Bertil — det här skulle bli rent åt skogen i stället för rent konstnärligt, anade han besviket, åh, alldeles tillintetgjord, men nu kom Enok honom till hjälp.

Han sträckte på sej som den ödmjuka konstens tjänare han nu var.

— Stör inte nu, sa han till dottern och satte instrumentet till hakan och stampade i gång med foten, och i nästa ögonblick vispade han fram de första tonerna, åh, med snurrande arm och med axeln framåt—vänster och åt sidan böjd. Tyst, nu kommer det, sa han och blev bara värre och värre, ja, ibland fiskade han liksom till sej tonerna långt nere vid golvet. Han gnodde med slutna ögon och krängde med kroppen som en mästare. Han darrade med sina fingrar och trollade fram skälvande ljud som hjälten i den utländska filmen, men samtidigt var Enok så långt kommen, så att knappast någon som gick på bio skulle förstå de verkliga finesserna, åh, allt var som lugn storm och rena virvelvindarna, bäckars porlande, regndropp från taken och åska i skyn. Han kastade med huvudet och sparkade undan noterna och filade som en besatt på rena, rama gehöret. Pang, sa det — men det var bara en sträng som brast. Som om det nu hade någon betydelse för en virtuos som Enok! En till small av, men fanns det kanske inte två kvar? Han knyckte på nacken åt sådana där detaljer. Han valde en annan dur bara och tolkade mollen i en ny skala och ändrade inte en min.

Men när den tredje strängen rök bet han sej lite fundersamt i läppen.

Nåja, återstår kanske inte en, var det som han sa, och han samlade sej på nytt.

Han är fantastisk och det verkar aldrig ta slut heller, tänkte han som bara stod i början av sin bana. Men jag ska nog gå in för en annan stil, bestämde han, men nu fick han plötsligt annat att tänka över, när han kände Solanges varma doft i sitt öra.

— Du behöver väl inte bara dansa med bruksjantor, viskade hon.

Bertil tog ett hastigt steg åt sidan.

— Han är enastående, på sitt vis, far din, sa han och hukade sej bakom armbågen.

Men nu hände en hel del slag i slag som gjorde att alltsammans kom av sej. Fjärde strängen gick all världens

väg mitt i finalen och Enok blev brydd. Han bara gapade ett par ögonblick — men så fann han på råd också denna gång. Han vände på fiolen och knackade med knogarna över den blankpolerade ytan. Ta-ta-ta-ta, lät det. Ta-ta-ta-ha-ha.

— Där hör ni, sa mästaren och avslutade med en dunk med hela handflatan. Gör det själv får ni se. Tusan också — men jag skulle ju köpa nya i alla fall. Nå, hörde ni när jag bröt andante mot allegretto och moderato mot andantino, va? Fasen — men jag ska väl in till stan någon gång och då kan jag köpa nya. Tyst — kommer det nån, va?

— Det är mamma, sa Solange.

— Kan det vara möjligt, sa Enok förskräckt. Hon skulle ju komma senare...

Men plötsligt stod hon i dörröppningen.

— Vad håller ni på med? sa hon. Men snälla Enok! En sån röra.

— Det är bara som det ser ut, försökte Enok förklara. Jag har lektion.

— Stackars pappa, sa modern viskande till dottern. Han lever kvar i sina drömmar... fast dom fått så många törnar. Men nån gång måste han ju inse... Han har ju så mycket annat som han kan utveckla.

— Det är ingen som förstår oss, sa Enok till sin elev Bertil. Dom förstår inte att man måste spela ut om man ska nå dom musikaliska djupen. Dom förstår inte dom som har konsten i sitt hjärta.

— Nää, sa Bertil och höll med — fast han visste ju som alla andra att Enok varit i Stan och spelat upp för de berömda som emellertid inte haft något till övers för hans talang utan bett honom resa hem med första bästa buss och lägga planerna på en musikalisk framtid på hyllan och återgå till arbetet på fabriken. Som om de nu visste allt här i världen och hade de rätta känslorna...

Bertil cyklade till Bruket men upptäckte inte sin flicka hur han än svängde hit och dit. Det kunde förresten göra detsamma nu, tänkte han.

På hemvägen mötte han Enok som varit och hämtat ved i skogen. Han tyckte att han kunde uppmuntra honom lite och sa:

— Vi kan väl fortsätta en annan gång.

— Nä, det är nog inte värt, sa Enok moloket och var tillbaka i verkligens värld han också.

När Bertil passerade Enoksgården skymtade han Solange. Hon vinkade genom fönstret. Han vinkade tillbaka. Man får väl gå på den här logdansen i alla fall, tänkte han och trampade vidare hem. Den rätta musiken tycktes inte ha någon vidare framtid här i Nordåkra — varken på det ena eller det andra sättet. ●

Tillväxt av toraxkirurgisk verksamhet kräver ökning hos utredande specialiteter

I sitt svar på socialstyrelsens remiss om toraxkirurgisk verksamhet 1981–1985 understryker Sveriges läkarförbund att den förväntade tillväxten på det toraxkirurgiska området förutsätter en motsvarande ökning av verksamheten hos utredande specialiteter, i första hand inom kardiologi och toraxradiologi, men även inom klinisk fysiologi.

Läkarförbundet är i huvudsak enigt med socialstyrelsens expertgrupp vad gäller toraxkirurgins dimensionering 1985.

Den öppna hjärtkirurgin har enligt tillgängliga uppgifter fortsatt att öka.

En viss ökning av antalet klaffprotesoperationer kan enligt expertgruppens bedömning ske under den aktuella femårsperioden. Operationsstatistiken från 1981 tyder emellertid på att en viss minskning kan ha skett.

Den kirurgiska utvecklingen på den ischemiska hjärtsjukdomens område svarar för de ojämförligt största kraven på resursökning.

Beräknade antalet operationer ej i överkant

Enligt förbundets uppfattning kan de etablerade operationsindikationerna som presenteras i expertrapporten mycket väl komma att utökas under 1980-talet. Den beräknade siffran 250 operationer/milj invånare 1985 måste därför betraktas som i varje fall icke tilltagen i överkant.

Vad gäller barnhjärtkirurgi delar läkarförbundet expertgruppens uppfattning att sådan kirurgi behöver utföras vid samtliga fyra regionkliniker. Förbundet instämmer även i expertgrup-

pens förslag om en funktionell centralisering.

Läkarförbundet delar även uppfattningen att beträffande metoder under utveckling varken arytmikirurgi eller hjärtransplantationsverksamhet kommer att utgöra något större kvantitativt problem, och anser det lämpligt att koncentrera en sådan verksamhet till ett eller högst två centra i landet.

Tveksamhet om lungkirurgin

Läkarförbundet ställer sig tveksamt till expertgruppens bedömning om lungkirurgins ökning. Ökningen kommer troligtvis att bli lägre än beräknat.

Det föreligger ett stort behov av klinisk uppföljande forskning inom toraxkirurgin och då framför allt vad gäller hjärtkirurgin, framgår av remissvaret. I det sammanhanget pekar läkarförbundet på att de personella forskningsresurser som tilldelats kardiologi och toraxkirurgi är synnerligen små.

Läkarförbundet ser med oro på att beslut om nedläggning av toraxkirurgikliniken i Malmö har fattats utan att någon annan klinik fått motsvarande resursförstärkning. Det behövs en översyn av antalet vårdplatser och deras fördelning över landet.

Slutligen går läkarförbundet emot att sk physician's assistants enligt USA-modell införs i Sverige.

”Uppgift för landstingen”

Landstingsförbundet, som också yttrat sig över toraxrapporten, skriver i sitt svar att frågan om lämpliga upptagningsområden främst ankommer på landstingen men att det samtidigt behövs en central samordning av planeringen av det flerregionala samarbetet för vissa högspecialiserade vårdområden. En koncentration är nödvändig, anser förbundet, både från medicinsk säkerhetssynpunkt och i ekonomiskt hänseende.

Landstingsförbundet anser att de analyser som gjorts om den toraxkirurgiska verksamheten är mycket värdefulla men att samtidigt osäkerheten är stor.

Skillnaden mellan toraxrapportens jämförelse av vad som verkligen inträffat och den utvecklingsprognos som en gång gjordes av regionsjukvårdsutredningen (RIA) tycker förbundet är ansevärd. Ökningen av antalet hjärtklaffoperationer har varit snabb och oförutsedd medan kranskärlskirurgin inte utvecklats i den takt som förutsågs.

Lätt svenska

**Bra att veta
om SOCIAL-
FÖRSÄKRINGEN**

FÖRSÄKRINGSKASSAN

Lättläst om socialförsäk- ringen

Nu finns det en lättläst broschyr om socialförsäkringen. Det är en kortfattad information om till exempel sjukpenning, patientavgifter och pension.

Broschyren har gjorts på ganska lätt svenska av riks försäkringsverket. Den finns på försäkringskassan. Broschyren finns utgiven på punkt och kasset under våren. Den finns också översatt till engelska, grekiska, serbokratiska, spanska och turkiska.

Tobaksvanor i Sverige 1981

Sedan 1976 genomför Nationalföreningen för upplysning om tobakens skadeverkningar (NTS) årliga undersökningar för att kartlägga hur svenska folkets tobaksvanor förändras. Nationalföreningens tidskrift "Tobaken och vi" redovisar några basdata för 1981 och vissa jämförelser.

Resultat

NTS undersökning visar att det i Sverige för närvarande finns omkring 2 miljoner dagligrökare, dvs något mindre än var fjärde svensk är rökare. NTS-undersökningen omfattar åldersgrupperna 18–70 år. Där återfinns ca 1,7 miljoner rökare. Det kan vidare beräknas att det finns 0,3 miljoner rökare i åldersgrupperna under 18 och över 70 år. Siffrorna innebär att rökningen fortsätter att minska bland män. För kvinnornas del är det en viss ökning jämfört med närmast föregående år, 1980. Enligt en analys av den långsiktiga utvecklingstendensen, uppvisade emellertid 1980 extra låga värden. Detta beror sannolikt på att månaden närmast före undersökningen just 1980 hade innehållit ovanligt starka massmediainsatser mot rökning i form av dels TV-program, dels uppmärksammade tidningsartiklar. Åtskilliga rökare, särskilt kvinnor, tycks ha slutat röka i direkt anslutning till dessa insatser men sedan återgått till att röka. Jämfört med 1979 års siffror ligger dock även kvinnornas siffror för 1981 lägre, vilket bekräftar den långsiktigt nedåtgående tendensen i rökvanoutvecklingen.

Rökvanorna 1981 – några huvuddrag

Rökvanorna varierar mellan olika grupper vad avser ålder, utbildning och bostadsort.

Bland männen 18–70 år totalt är det 30% och bland kvinnorna 31% som röker dagligen. För första gången uppvisar därmed kvinnorna totalt en högre rökfrekvens än männen. Detta beror på den utbredda rökningen bland yngre kvinnor. I den yngsta redovisade åldersgruppen, 18–24 år, röker 40% av kvinnorna, men endast 20% av männen. I den äldsta redovisade åldersgruppen, 55–70 år, är förhållandet det motsatta. Där röker endast 22% av kvinnorna dagligen, medan 32% av männen gör det. Det är anmärkningsvärt att just den yngsta åldersgruppen, 18–24 år, uppvisar den lägsta andelen dagligrökare bland män men den högsta bland kvinnor.

Den helt dominerande typen av rökverk är självfallet cigaretter, särskilt bland kvinnorna. Bland männen finns

dock bland de äldre en liten andel som enbart röker pipa och/eller cigarr.

Snusvanorna, då?

I gengäld är snusningen mer utbredd bland yngre män. Det finns bland männen en inte obetydlig grupp som både röker och snusar.

Snusningen är fortfarande en typiskt manlig vana. I hela den kvinnliga undersökningspopulationen var det bara fem personer som uppgav sig snusa dagligen.

Dagskonsumtion

Cigarettrökarnas   genomsnittliga

dagskonsumtion var 1981 14 cigaretter per dag för manliga rökare och 13,5 cigaretter per dag för kvinnliga rökare. För männen är detta en svag minskning, för kvinnorna en liten ökning.

Vilka slutar röka?

Data från NTS-studierna visar att vi i Sverige för närvarande har cirka 1,3 miljoner före detta rökare. Av dessa har närmare en halv miljon slutat röka under den senaste femårsperioden, 1976–1981.

Eftersom NTS genomfört sina rökvanundersökningar varje år sedan 1976, är det nu möjligt att göra en närmare analys av de långsiktiga utvecklingstendenserna. Det visar sig då att det är en klart nedåtgående tendens bland både män och kvinnor, starkare bland män än bland kvinnor. Både

Forts sid 22

Allmän blodtryckskoll skulle ge effekt

En tredjedel av alla dödsfall har sin orsak i kärl- och hjärtsjukdomar. Men de medicinska landvinningarna i form av effektiva betablockerare och förbättrad diagnostisk utrustning har skapat en betydligt gynnsammare bild för den patientgrupp som lider av högt blodtryck eller drabbas av akuta hjärtsjukdomar.

– Insättandet av blodtryckssänkande betablockerare typ Seloken har bevisligen utomordentliga förtjänster, framhöll överläkare Bengt Möller när han talade inför 50-talet medlemmar i Föreningen för Hjärt- och lungsjuka i Sundsvall.

På direkt fråga om det skulle vara befogat med en återkommande kostnadsfri blodtryckskontroll av människor över 40 år framhöll han:

– Det skulle medicinskt upplevas som en av de verkligt stora hälsovårdande procedurer man kan genomföra. En allmän blodtryckskontroll skulle i tid kunna ge människor med högt blodtryck behandlingsmöjlighet och därmed i viss utsträckning eliminera risken för ett mer dramatiskt insjuknande i form av exempelvis slag-anfall eller infarkt.

– Men som allt annat handlar massundersökningar om pengar och för de ekonomiska insatserna har våra landsingspolitiker ansvaret.

Bengt Möller koncentrerade sitt anförande på beskrivning av de moderna medicinska preparatens effekter och gav bl a exempel från utredningar i

USA, Göteborg och i Sundsvall. Visserligen ökar antalet infarkter, men rehabiliteringsstatistiken tenderar bli gynnsammare. Anledningen till att fler fall inträffar är givetvis det faktum att vi lever allt längre och att risken för hjärtsjukdomar ökar med stigande ålder.

Han berättade också om den nya tekniska diagnostikutrustning hjärtmedicinska kliniken på Sundsvalls sjukhus fått. Bl a en 2-dimensionell kardiografianläggning som i hög grad underlättar undersökning av hjärtrumen. En anläggning som också kan knytas till dator och sammantaget bidra till en effektivare diagnos.

På framtidens önskelista står också en datortomografi, dvs en helkroppsscanner. En utrustning som tills vidare i huvudsak finns vid undervisnings-sjukhusen, men som mycket väl skulle försvara sin plats på ett länsjukhus.

Bengt Möller fick många frågor att besvara av de närvarande. Främst vad det gäller medicinerande och biverkningar. Åtskilliga frågetecken rätades ut vid träffen.

Hänt sen sist...

Verksamheten inom våra led är nog så intensiv trots förväntningar på kommande sommarvärme. Det framgår klart av de följande spalterna som bland mycket annat behandlar liv på marginalen fiskevård och arbete och att vår förbundssekreterare, Tord Axelsson, valts till ny 2:e vice ordförande i HCK. Andra stycken i den omfattande rapporten redogör för en konferens med ABF:s kommitté för forskning och utveckling liksom vad som kom fram vid Föräldraföreningens konferens och årsmöte. Hänt sen sist ger en bra överblick över vad som rör sig i våra led.

Vid ett sammanträde med HCK:s arbetsmarknadsråd på Arbetarskyddsstyrelsen i Solna fick rådet en redogörelse om verkets funktion och då särskilt med tanke på arbetsmiljölagen och frågorna om handikappades särställning i arbetet, rapporterar Tord Axelsson. Det konstaterades att verket ej hunnit med att i så stor utsträckning ta upp frågor om handikapp i sitt arbete. Man har visserligen fått två nya tjänster för att särskilt arbeta med handikappfrågor. Detta har medfört att man gått ut och arbetat med särskilda projekt i Storstockholmsområdet på anpassningssidan.

I Södertälje har man bl a arbetat på landstingssidan på sjukhuset för att se över arbetsmiljön med tanke på att anställa fler handikappade. Projektet utförs i samarbete med landstinget, arbetsförmedlingen och anpassningsgruppen på sjukhuset. Mest har det handlat om omplaceringar. Av 184 nyanställningar som skedde under 1981 lyckades man genom projektet anställa fem arbetshandikappade.

Liv på marginalen

HCK:s socialpolitiska råd har uppvakat Riksdagens socialförsäkringsutskott med efterföljande presskonferens på Riksdagshuset. Tord Axelsson tillsammans med Rolf Utberg och Håkan Ceder och rådets ordförande Alf G Eriksson, NHR, var de som träffade utskottet och framförde handikappadepreurens syn på förslaget om införande av karensdagar i sjukförsäkringen. Många handikappade och kroniskt sjuka är oftare sjuka och i behov av sjukvård än befolkningen i övrigt. Ett införande av karensdagar där heller inte insjuknandedagen får räknas drabbar de människor som lever på marginalen hårdare än andra.

Stora grupper av våra medlemmar måste ofta in för kontroll och viss medicinsk behandling på sjukhus. Även om förslag finns till att sk "högriskskydd" införes om högst 10 dagar så kan med föreslagen beräkning — in-

sjuknandedagen ej räknas — bli så att den som ofta behöver vård för kortare perioder, t ex 12 sjukfrånvarotillfällen på två dagar och där första dagen ej heller får räknas får ett inkomstbortfall för upp till 22 dagar. Även om den sk fridagsregeln slopas så sker ej någon förändring utan de negativa effekterna kvarstår. Dessa saker framfördes till utskottet. Vissa ledamöter förstod våra synpunkter och våra farhågor.

Friskvård och arbete

Det har varit regionkurs för K-L-M-län på Ystads Saltsjöbad, Ystad. Kursen hade som tema friskvård och arbete. 30 deltagare från de tre länen fick information från landstinget i Kristianstads län om dess kampanj "Må bättre". En friskvårdskampanj där landstinget satsat ordentligt. En dag ägnades åt temat arbete och då med utgångspunkt från RHL:s målsättningsprogram. Avdelningsdirektören Sven Wetterlind från Länsarbetsnämnden i Malmöhus län redogjorde för arbetsmarknadssituationen i Sverige och i regionen. Han omtalade att Skåne och Blekinge under senaste tiden haft en mycket stark ökning av arbetslösheten. Detta har medfört att de arbetshandikappades andel också stigit och att de fått svårare att hävda sig i konkurrensen om de lediga platserna.

Tord Axelsson framhöll att situationen aldrig någonsin tidigare varit så svår som den fn är. Av 31 500 handikappade som i mars i år var anmälda på arbetsförmedlingen fick endast 2 171 någon form av arbete, av dessa bara 309 st arbete på den reguljära marknaden utan särskilt stöd från AMS. För de hjärt- och lungsjuka är situationen verkligen dyster. I mars fick av de 239 aktuella sökande i länen K-L-M endast 8 st någon form av arbetsplacering. Deltagarna gick ut i grupparbete kring kapitlet "Arbete" i RHL:s målsättningsprogram. Man ansåg nog allmänt att vårt program är bra men bör anpassas till dagens situation och layout-mässigt göras bättre.

Åke Magnusson presenterade RHL:s friskvårdskommitté och det som man arbetat med samt de förslag man kommer att lägga fram för årets kongress. Särskilt berörde Åke den utbildning av gymnastikledare till hjärtträning som planeras i samarbete med "Korpen" och som skall starta i Skåne och Dalarna.

Rikskorpen är mycket intresserad medan däremot det ännu ej är helt klart med ABF och andra samarbetspartners. Annars är planerna klara för att starta cirkelledarutbildning även här. Den TV-video-kassett som tagits fram i samarbete med RHL, Malmöföreningen, Malmö Allmänna Sjukhus och ett läkemedelsföretag och som nu är klar för distribution till sjukhus visades och fick ett positivt mottagande av deltagarna.

Nästa års regionkurs blir i april och arrangör är CO i Blekinge. Även den planeras som en samverkankurs med folkhögskola. Kursen avslutades med att rektor Örjan Berglis vid Tomelilla folkhögskola talade om friskvård och om hur man skall arbeta för att få bukt med missbruk av alkohol, tobak och narkotika.

En bra regionkurs med ett bra program. Det var en hel del nya medlemmar med bland kursdeltagarna som även de visade stort intresse för de frågor som behandlades på kursen.

Tord ny 2:e v. ordf. i HCK

HCK har hållit ordinarie årsstämma i närvaro av ett 60-tal ombud, styrelse och gäster. Ron Chandran-Dudley, ordförande i DPI (Världsorganisationen av handikappade) som gästade Sverige var närvarande vid öppnandet och hälsade årsstämman från DPI, samt talade om den betydelse HCK-rörelsen haft och har när det gäller det internationella arbetet samt framför allt vid bildandet av DPI.

HCK:s ordförande Bengt Lindqvist sa i sitt öppningsanförande att Handikappåret 1981 betydde mycket för oss alla. Vi fick ut en mängd information,

vi fick möjlighet att föra ut våra intressepolitiska och opinionsbildande delar av verksamheten på ett helt annat sätt än tidigare. Forum i Göteborg med den mäktiga demonstrationen som avslutning var en fantastisk upplevelse. Däremot måste vi konstatera att handikappåret på annat sätt blev en grym besvikelse för oss. Sparpolitiken slår hårt mot handikappade, olika avgiftshöjningar på sociala området, färdtjänst, höjda avgifter för sjukvård, medicin, läkarvård drabbar hårt våra grupper där de flesta redan lever på marginalen. Försämringar i pensioner genom andra beräkningar av basbelopp, försämrade bostadsbidrag m m har särskilt drabbat pensionärer, såväl ålders- som förtidspensionerade. Till detta läggs nu även förslag om försämringar i sjukförsäkring genom att införa karensdagar, vilket särskilt hårt kommer att drabba de som genom kroniska sjukdomar oftare är i behov av sjukvård, vila och rekreation för att kunna fungera i arbete och i samhället i övrigt.

Bengt talade även om de krav HCK-rörelsen för fram för att värdesäkra handikappades ställning i samhället. Han sa bl a att vi måste få möjlighet att själva påverka innehållet i den sjukvård och övrig omsorg som finns inskriven i våra lagar och förordningar och vi måste skaffa oss ett ordentligt vårdpolitiskt program.

Till årsstämman hade inbjudits representanter från de fem riksdagspartierna för att redogöra för sina synpunkter på förslaget om införande av karensdagar. Centerpartiet, Socialdemokraterna och VPK hade infunnit sig. Årsstämman beslöt anta ett upprop till riksdagens ledamöter om att avvisa förslaget om att införa karensdagar. Rapportades att 3 st landsting sagt nej till införande av differentierade vårdavgifter, 4 st infört i enlighet med rekommendationen, 3 landsting i modifierad form, övriga landsting ej klara.

Styrelsens verksamhetsberättelse godkändes, balansräkningen fastställdes varefter styrelsen beviljades ansvarsfrihet. En driftsbudget för 1982 antogs trots att den visar på ett underskott på 2,5 milj. En del av dessa pengar har redan erhållits som anslag från olika fonder, och resten kommer att sökas i särskild ordning. Den kommande styrelsen fick i uppdrag att följa kostnadsutvecklingen noga samt att se över kopplingen ekonomi — verksamhetsplanering. Årsstämman beslöt om oförändrade medlemsavgifter. Man gick alltså emot styrelsens förslag om en 50% höjning, istället togs en rekommendation om frivilliga bidrag till HCK.

Till ordförande och 1:e vice ordförande valdes Bengt Lindqvist och Helena Frykstrand, RSMH. Till ny 2:e

vice ordförande valdes Tord Axelsson, RHL. Förslag till principprogram för HCK skall sändas ut på remiss till medlemsorganisationerna liksom stadgeförslaget.

Afasiförbundet, Svenska Celiakiförbundet och Riksförbundet för mag- och tarmsjuka beviljades inträde i HCK. Några andra organisationer uppfyllde ej villkoren för medlemskap. Man beslöt att hålla kontakten med dem för att ge råd i deras arbete men även finna vägar för ett samgående med redan etablerade organisationer.

Minskad orderingång

Vid ett sammanträde med Stiftelsen Samhällsföretags referensgrupp på Samhällsföretags kansli rapporterade VD Gerhard Larsson att sysselsättningen det senaste kvartalet ökat med 5% men det besvärliga är att orderingången minskar kraftigt. På flera håll är det mycket besvärligt. Speciellt gäller detta norrlandslänen, men också Blekinge län.

Orderingången är f n 200 milj lägre än vid samma tid förra året. Detta medför att den nettoökning med ca 1 000 nyanställda man räknade med ej kommer att hålla. Några verkstäder i Norrland måste tillfälligt slå igen och de anställda får pendla till andra verkstäder som är igång i regionen.

Man överlämnade en rapport om "socialt bokslut" som berättar om vad en anställd hos Samhällsföretag kostar men även talar om vad denna skulle kosta om han stod utan anställning hos Samhällsföretag, i form av en förtidspension, sjukkassa, socialhjälp etc. Det redovisades ett utbildningspaket för arbetsledare och annan personal i handikappkunskap. Samhällsföretag vill ha hjälp med att få informatörer och föreläsare från handikapprörelsen för genomförandet av sitt kursutbud. Handikapprörelsen skall även vara med i utformandet av övrigt studiematerial för anställda i arbetsledande ställning.

Nordiska turiståret

Jan Johnsson, HCK, redogjorde för de insatser som kommer att göras under det nordiska turiståret, berättar Bengt Dahlström. Det är det nordiska turistrådet i respektive land som håller i kampanjen. Ändamålet med kampanjen är att skapa ett ökat resande inom Norden. Från rådets sida beslöts föreslå HCK:s AU att HCK bevakar de handikappades intressen i form av tillgänglighet vid anläggningar och färdmedel, samt möjlighet för handikappade att delta i olika aktiviteter.

En inventering av hotell- och turistanläggningar för att kartlägga handikappanpassningen föreslogs. Inventering bör ske av turistråden. Kontakt tas med SHR och Sveriges Turistråd

för att få fram en kravlista som skall ligga till grund för inventeringen.

Bo Månsson har deltagit i Hjärtats Dag i Trelleborg med 150 personer. HD-arrangemanget öppnades av ordföranden i Trelleborgsföreningen Karl-Gustav Persson som hälsade alla hjärtligt välkomna till det 6:e HD i Trelleborg. Han tackade också Frälsningsarméns ungdomskör Glad Ton, som sjungit och spelat som en inledning.

Chefsläkare Carl Brechter höll där efter ett mycket bra anförande om hjärtrekonditionering och eftervård efter en hjärtinfarkt. Sedan var det Bo Månssons tur att hålla ett anförande kring temat "Kan vi lita på våra politiker?" Som avslutning spelade, sjöng och dansade Träskolaget från Skanör.

Forskning och utveckling

Tonie Andersson har deltagit i konferens med ABF:s kommitté för forskning och utveckling (FoU) på ABF i Stockholm. ABF:s kommitté för forskning och utveckling (FoU), hade i sin seminarierie kallat till ett seminarium där tre grupper från nedläggningshotade orter redogjorde för den studieaktivitet människorna på dessa orter samlats till, när de fått vetskap om nedläggningen, och när de insett hur deras liv skulle komma att påverkas och förändras genom detta. Ortterna var Borås (Eiser), "Glasriket", och Hissmofors.

Problemen på de olika orterna var mycket olika varandra, och de lösningar och arbetssätt invånarna valde, varierade alltså p g a detta. Samtliga hade utvecklat en betydande aktivitet på studiecirksidan. Dessutom hade teatergrupper växt fram, en skrivareverkstad, framställning av böcker, musik m m. Resultat och slutsatser och utvärderingar finns att ta del av från respektive ort. För RHL:s del var många goda idéer användbara om vi överför dem på vår verksamhet till medlemsvärning och inför förbundets egen cirkelverksamhet.

Tonie har också deltagit i Medicinförbundets studiekommitté i HCK:s lokaler. På dagordningen bl a: 1. Förbundens information om den centrala verksamheten stannar på "halva vägen" och når inte ut till medlemmarna. Jean Claesson, HCK och Bengt Olin, som båda varit runt i landet vittnade om att medlemmarna i lokalföreningar och även på regional nivå, inte kände till information som gått ut. 2. Vi måste "puffa" för vårt material "Handikapprörelsen växer fram" och "Det hade jag ingen aning om". Det är mycket bra material som kostar väldigt mycket att framställa. Skapa cirklar runt dessa! 3. Förslag till informatörs-

Mat i högsommartid

Sommartid är grillningstid, oavsett väder. Med en bra grill försedd med vindskydd kan man grilla när som helst. Och solen måste inte skina för att det skall vara trivsamt att samlas runt grillen. Men sommaren är också salladernas tid. Och picknickernas, för så snart vädret tillåter vill vi äta ute. Drycken är självklart alkoholfri en varm sommardag. För att hålla kylan är det praktiskt att packa lättöl, mineralvatten och läsk i kylväska eller väl inlindade i tidningspapper.

SALLAD MED VITA BÖNOR OCH TONFISK

Till 4 personer:

1,5 dl vita bönor
1 burk tonfisk i olja, 200 g
1 dl tunt skivad purjolök
2 msk olivolja
2 msk citronsaft
1/2 tsk vitlökssalt, svartpeppar
1/2 dl finhackad persilja

Garnering:

1 salladshuvud
4 tomater
4 citronklyftor

Blötlägg bönorna i kallt vatten minst 8 timmar. Häll av vattnet. Koka dem i nytt vatten och salt, 2 tsk/liter vatten i 1/2–1 timme beroende på storlek. Skumma då och då. Häll av kokspadet och låt bönorna svalna.

Blanda bönorna med tonfisk, purjolök, olivolja, nypressad citronsaft, vit-

lökssalt och nymald svartpeppar. Rör om väl och låt salladen stå svalt minst 2 timmar. Smaka av.

Lägg upp salladen på salladsblad och garnera med tomatklyftor och citronklyftor.

Servera med brytbröd och kallt öl.

SOTARE

Till 4 personer:

1 kg strömming
3 tsk salt

Rensa och skölj strömmingen men låt ryggen sitta kvar. Gnid in fisken med salt.

Lägg strömmingarna på ett halster och grilla dem på glöd några minuter. Vänd fiskarna så att de får svartbrun lärg på båda sidor. Vill man ha strömmingen extra salt och knaprig stänker man lite saltlake på. Lägg upp dem på varmt fat och servera med skalpotatis. Eller ät dem direkt med ett grovt bröd och kall öl till.

KORV MED PINNBRÖD

Till 8–10 personer:

16–20 grillkorvar

Deg:

8 dl vetemjöl
1 tsk salt
4 tsk bakpulver
100 g smör eller margarin
3 dl mjölk eller filmjölk

Blanda mjöl, salt och bakpulver i en skål. Fördela fett i mjölet med fingertopparna till en grymig massa. Tillsätt mjölken och rör snabbt ihop degen.

Dela degen i 20 bitar. Rulla varje bit till smala längder. Trä upp korven på en pinne och linda degen runt den i en gles spiral. Grilla korven och brödet minst 6–8 minuter. Vrid då och då.

Njut korven genast med något gott att dricka.

MARIES PICKNICK-SMÖRGÅS

Till 8 personer:

2 baguetter
smör eller margarin

Fyllning 1:

2–3 ägg
2 msk vatten
10 ansjovisfileer
1 dl strimlad purjolök
1 dl klippt dill
majonnäs på tub

Fyllning 2:

10 skivor rökt skinka
2–3 msk senap
10 skivor lagrad ost
3 tomater

Dela bröden längs med men låt halvorna sitta ihop längs ena sidan så att fyllningen inte ramlar ut.

Smöra båda sidorna. Fyll sedan den ena baguetten med första fyllningen som du får genom att vispa samman ägg och vatten och stek små omeletter i en plättlagg. Låt dem kallna. Lägg dem sedan på undre halvan och ansjovisfileerna ovanpå. Spritsa ut lite majonnäs och strö över kryddgrönt.

Den andra baguetten fylls med skinkskivorna. Bred över lite senap och sedan de tunt skivade tomaterna ovanpå ostskivorna.

Förpacka bröden i folie och glöm inte att ta med en kniv.

Sval lättöl smakar härligt till.

Populärt resmål i Västmanland är Skultuna Mässingskammare med utställning av gammal mässing.

Fabriksförsäljning av mässing, kokkärl och folie till låga priser.

Öppettider:

tisdagar och torsdagar	kl 16.00–18.00
söndagar	kl 12.00–15.00
Juli: måndag–fredag	kl 13.00–16.00

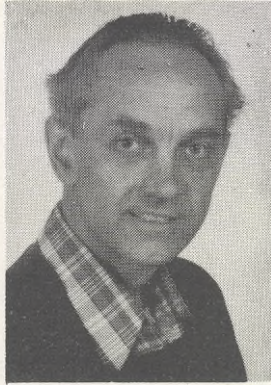
Gratis entré och parkering.

För gruppbesök ordnas guidning efter överenskommelse per tel nr 021-750 80.

PERSONLIGT

inför en ny kongressperiod

Tre år har runnit iväg sedan förra förbundskongressen, den i Norrköping. Den var på många sätt en viktig kongress. Nu är Uppsala nästa.

En kongress rymmer mycket av gemenskap. Det är också en viktig demokratisk institution och att vara kongressombud är något fint. Det är att ha sina kamraters förtroende att påverka hela förbundets framtida inriktning. Man skall ta ställning till motioner, diskutera förbundsstyrelsens förslag och sedan inspirera sina kamerater till fortsatt vardagsarbete.

Antalet kongressmotioner är många också i år. Både mer och mindre viktiga saker tas upp. En av de viktigaste tycker jag är den om en handikappombudsman (HO). Alltså en JO (justitieombudsman) med inriktning på handikappfrågor och patienträtt och med både stat, landsting och kommuner som verksamhetsfält. Förslaget är värt en seriös behandling, inte minst med tanke på att vi fått två nya och viktiga skramlagar, socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen.

I detta sammanhang skulle jag vilja säga några ord om ramlagstiftning och dess effekter. Det är ett begrepp som används allt oftare och tyvärr håller det på att få en negativ klang. Kanske främst inom handikapprörelsen.

Innebörden av begreppet är helt enkelt den att staten uppdrar en mera omfattande beslutsrätt till landsting och kommuner och de statliga detaljregleringarna minskas ner. Alltså en förstärkt kommunal demokrati.

Den vinst man hoppas uppnå är att på ett beslutsfält närmare de berörda människorna kunna fatta riktigare beslut. Riktigare och även för den berörda patienten/klienten mera anpassat beslut. Möjligheterna till en mera helhetssyn på patienten borde öka när det är i lag fastställda mål för verksamheten som styr och tillämpningen ligger närmare den verklighet i vilken besluten skall tillämpas.

Ramlagstiftning som mera allmänt begrepp kom med socialtjänstlagen och på det sociala området tycker jag att fördelarna med ramlag överväger. I de gamla sociallagarna var inpynt en människosyn som hör 1800-talet till. Genom alla detaljföreskrifterna lyste förmyndarsamhället igenom och den nya socialtjänstlagen ger oss en möjlighet till en mera progressiv människoupfattning.

Men, är ramlagstiftning då bara bra? Givetvis rymmer ramlagarna också risker. Det gör all "när demokrati". Finessen med demokrati är ju att det inte bara är "dom bästa" som skall styra. Det gäller att engagera så många som möjligt i den politiska processen och att lägga beslutsrätten så nära de berörda som möjligt. Och det kan inte ske utan risker. På ena stället kanske den gamla förmyndarsynen på människan förstärks, på andra ställen kan utvecklingen ta flera steg framåt. Från min kommunala erfarenhet har jag många exempel på hur stora skillnaderna mellan kommunerna kan bli.

Men jag har också erfarenhet hur det blir när staten sköter verksamheten eller detaljreglerar. Man får en utjämning mot mitten. De fulaste eftersläpningarna råar man på men det blir på bekostnad av de mest progressiva och utvecklande framstegen. Och metodutvecklingen stannar av.

Det man önskar är att ramlagarna kompletteras med uttryckliga rättighetsbestämmelser för de utsatta. Socialtjänstlagen t ex innehåller uttryckliga bestämmelser om rätt till socialbidrag. Integritetsfrågorna har också diskuterats mycket och tvångsbestämmelserna har minskat och flyttats bort till en särskild lag.

När det gäller den under våren beslutade lagen om hälso- och sjukvård så är den också en ramlag. Där fastställs målen och ramarna för hälso- och

Forts sid 22

Göteborg hälsar på Uddevalla

Onsdagen den 28 april en vacker vårdag med sol, men med en kall och kylig blåst, kom det en busslast med förhoppningsfulla och glada göteborgare upp till Uddevalla och Klämman. Det var Uddevalla Hjärt och Lungsjukas förening som hade bjudit upp Göteborgsavdelningen till en träff uppe på "Fjället".

Klämman är namnet på den stuga som Uddevalla Hjärt & Lungsjuka tillsammans med Astma och Allergiföreningen disponerar varje onsdag under den tid på året som vägen är farbar med buss (maj-okt). Väl framkomna till stugan tog styrelsen emot sina gäster från Göteborg och när de väl bänkat sig vid borden hälsade ordföranden för Uddevallaföreningen Inge Carlsson dem välkomna och redogjorde för verksamheten där uppe.

En härlig måltid intogs gemensamt och när den var avslutad så blev våra gäster "jagade" ut i terrängen runt stugan och många av dem tog sig en promenad och de som inte orkade satte sig ute i solsidan och njöt av bara luften där uppe.

När det så var dags att komma in till kaffet som smakade bra efter en stund ute i det fria var det ett mycket berömande vi fick av våra gäster. Under kaffet så var det lotterier och de gick åt som smör i solsken. Henry Järnevik från Göteborgsavdelningen passade även på att tacka för det varma mottagandet de fick och för maten, Uddevallaföreningen fick mottaga en vacker väggklocka av sina gäster. Ordföranden Inge Carlsson tackade för den fina gåvan och talade om att den kommer att göra sig fint i den nya lokalen.

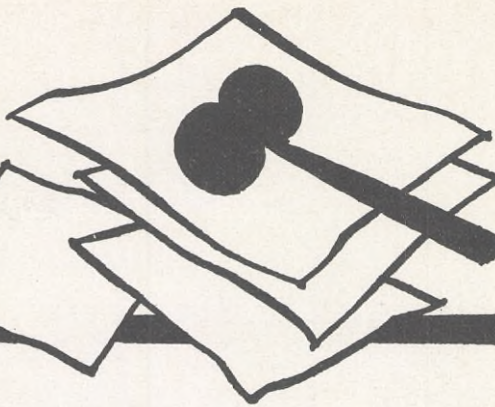
Sedan de flesta pratat om gemensamma saker och haft det trevligt tillsammans så var det som alltid tid att bryta upp och ställa färderna tillbaka till Göteborg igen. Detta utbyte som vi har med Göteborgsavdelningen ger oss tillfälle att gemensamt få dryfta våra problem och för många ensamma att få träffa andra människor. Att dessa besök som vi haft tillsammans med Göteborg blivit så uppskattade hade vi aldrig kunnat drömma om.

I detta sammanhang kan vi nämna att Uddevalla Kommun har beviljat byggnadslov för tillbyggnad av stugan och då blir det lite bättre plats och vi kan ha lite mer aktiviteter på dessa träffar som alla ser fram emot.

Med dessa ord vill jag tacka för en trevlig dag tillsammans hälsar Inge Karlsson.

RHL INFORMATION

Informationsträff i Tranås

Eksjö Lungkliniks Patientförening hade i samråd med RHL-avdelningen i Tranås, (Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka) på fredagskvällen den 14 maj, anordnat en informations och trivselträff.

Man samlades kring dukat kaffebord i Baptistkyrkans trevliga samlingshall, som välvilligt upplåtits för ändamålet.

Tre representanter för patientföreningens styrelse deltog, däribland ordf. Gun Malmsjö, Nässjö som hälsade välkommen å föreningens vägnar. Knut Alm förde RHL:s talan och uttryckte glädje över besöket. Man hade inom patientföreningens styrelse beslutat att på liknande sätt ordna träffar på flera andra platser i länet och starten skedde i Tranås. Avsikten var att dels lära känna varandra och dels informera om de astmasjukas situation och vårdmöjligheter.

En brännande fråga som livligt diskuteredes, var Lungkliniken i Eksjö vilken var nedläggningshotad efter år 1983. Patientföreningen hade till berörda myndigheter i kraftiga ordalag framfört protester mot dess nedläggelse, dock utan några positiva resultat ännu.

En del landstingspolitiker är mindre välvilligt inställda till klinikens verksamhet, andra åter, däribland någon från Fp, KDS och några från C. stödde patientföreningens mening att den hade en mycket betydelsefull uppgift att fylla beträffande vården av de astmasjuka. De många som vistats där för vård, längre eller kortare tid, ansåg att man kraftfullt bör kämpa för klinikens fortsatta existens. Alla menade att "träffen" var meningsfull och givande. Stig och Sture som under kvällen underhöll med dragspelsmusik, bidrog också till den gemytliga stämningen, skriver Josef. B. Nelsén.

Regionkonferens i Göteborg

Så hade då turen – eller oturen – kommit till HÄLSO att stå som värd för RHL:s regionkonferens på hotell Scandinavia i Göteborg. Deltagarna kom från N, O, P & R län och tillsammans med Bengt Dahlström, Bengt Hedström och Bror Ek från förbundet var vi 38 personer, som skulle kämpa med socialtjänstlagen första dagen och med ämnet FRITID ur RHL:s målsättningsprogram den andra dagen.

Hälsö har varit med förr som värd för regionkonferenser, men då tog RHL initiativet till hela arrangemanget med inbjudan, program och inbokning. Vi hade bara att se ut en lämplig lokal, ordna lite "kulturellt" och för övrigt se till att alla hade det bra i största allmänhet. Inte så denna gång. Nu fick vi större ansvar för det hela, boka hotell, kontakta ABF, skaffa föreläsare, komponera programmet och försöka hålla det hela flytande. Det var roligt och intressant, men nervöst. Hur skulle det klaffa? Skulle föredragshållarna komma i tid? Kom någon från press och radio, och vad skulle man i så fall säga? Vi hade skickat ut inbjudan till 5 dagliga tidningar, till Sveriges Riksradio, Lokalradion och TV-Göteborg. En enda tidning – Göteborgs-Posten hörde av sig genom journalisten Lillemor Stridsberg. Det är en "reko" tjej. Hon fick alla upplysningar och skrev verkligen en artikel som stod i söndagsnumret. En fotograf hade hon med sig. Han tog bilder på Hälsös ordförande Helge Strömberg, Bengt Dahlström, KHR:s ordförande Ethel Berg samt undertecknad. Inga bilder kom in i tidningen. Vi såg nog för grymma ut.

Anna Källén och Ing-Marie Hintze från Föräldraföreningen för hjärt- och lungsjuka barn och ungdomar beskrev de problem en familj får som har ett hjärtsjukt barn. De saknade en kurator eller konsulent som föräldrarna kunde vända sig till.

Den nya socialtjänstlagen beskrevs i stora drag av Hans Nilsson – tjänsteman på Socialförvaltningen i Göteborg. Den blev sedan diskussionsämne i grupparbetet. Sedan blev det Ethel Bergs tur att berätta om sitt arbete som ordförande i kommunala handikapprådet.

Lördagskvällen slutade med supé och dans till Sven Sjöholms orkester.

Söndagens övningar började med stillfilmen "Detta är RHL" och diskussion kring den.

Sedan började det verkligt svåra. Ämnet var FRITID. Hur upplevs den av våra sjukdomsgrupper? Alla fem grupperna fick i uppdrag att arbeta med två att-satser, sedan välja ut en och försöka formulera en kort, innehållsrik och slagkraftig att-sats om Fritid, att kunna användas i RHL:s nya målsättningsprogram. Det var ingen lätt uppgift. Sammanställningen av svaren har redan skickats till förbundet och jag hoppas att något kan komma till användning.

Ett pressmeddelande från konferensen skickades dagen efter till ett 20-tal tidningar i N, O, P & R län. Kl. 15.00 på söndagen avslutades konferensen och vi tog farväl av varandra med förhoppning om snart återseende och fortsatt gott samarbete inför kommande dagar.

Elisabeth
HÄLSO, Göteborg

Pristagare

Bildkrävs nr 4

- 1:a pris 50 kr Margareta Almlöf, Södertorg 11, 621 57 Visby.
- 2:a pris 25 kr Kerstin Runnman, Landskatan 5, 951 36 Luleå.
- 3:e pris 15 kr Hans Borgström, Amt.gatan 1 B, 371 30 Karlskrona.

Åsens Konvalescenthem

Årsmöte i Kalix

När Kalix hjärt- och lungsjukas förening hade sitt välbesökta årsmöte framkom att föreningen röstat in 75 nya medlemmar under året och att det totala medlemsantalet vid årets slut var 272. Innan mötet var slut fick föreningen in 20 nya medlemmar.

Styrelsen består av: Sigvard Hansson ordförande, Berta Lindbäck v. ordförande, Egon Johansson kassör, Anna Lundbäck sekreterare samt Gunnar Morin.

Vid Centralorganisationens årsmöte skall Sigvard Hansson, Gunnar Morin samt Egon Johansson representera Centralorganisationens ordförande Viola Buska rapporterade om årets resor, en studiefråga samt om en påtänkt nedbantning av Lungkliniken i Boden. Aftonen avslutades med en stunds dans till tonerna av Tores Trio vilka

även ledde kvällens allsång, framgår av en rapport från Anna Lundbäck.

Mötestrogna medlemmar

Trots TVs fotbollscup som svår konkurrent, kunde Kalix hjärt- och lungsjukas förening vid sitt senaste möte konstatera att det var välbesökt.

Rapporter förekom från såväl Centralorganisationens som Kalix handikappförenings årsmöten.

Sommarens resa kommer att bli till Björkliden och årets surströmmingsfest den 21 augusti. Såväl Ernst Lundbäcks historier på Kalixmål som Ture Fjällströms Trio fick kraftiga applåder.

Föreningen fick under kvällen 11 nya medlemmar, skriver Anna Lundbäck.

Välkommen till Åsen!

Åsens konvalescenthem är beläget i nordvästra Skåne några kilometer norr om Örskelljunga. Omgivningen är något kuperad, och bevuxen med såväl barr- som lövskog. Det är cirka 20 minuters gångväg till närmaste insjö med badmöjligheter.

Hemmet har plats för 20 gäster, som alla kan placeras i enkelrum med tillhörande toalett och dusch.

Två dagrum med färg-TV, piano och bibliotek finns tillgängligt för den dagliga trevnaden. Hemmet får ofta besök av underhållningspatruller av olika slag. Utöver gäster från egna länet, tar vi i mån av utrymme även emot personer från den övriga delen av landet. Det finns goda möjligheter till en tids vistelse och rekreation, vilket bör kunna verksamt bidra till att återvinna hälsan.

Vårdavgiften vid Åsen är 180:—/dag under 1982. Landstingen och försäkringskassan bidrar till dagavgiften därest landstingets förtröendeläkare ger sitt medgivande.

Tag kontakt med styrelsen i din förening.

Välkommen till Åsen, önskar Elliott Nylander.

En lyckad kväll

Hjärt- och Lungsjukas lokalavdelning i Tranås hade den 20 april sitt andra kvartalsmöte för året.

Mötet var välbesökt. Ett 20-tal medlemmar, därav flera nya, samt andra intresserade hade mött upp. Förhandlingarna, som leddes av vice ordf. Agnes Johansson och då bl a bestämdes att anordna en bussutflykt till Vingsö, under sommaren, gick raskt undan.

Därefter förekom ett föredrag av sjukgymnast Daisy Sandelin om hur man förebygger dåliga ryggar. Detta var nog så viktigt då man konstaterat att ca 70% av svenska folket, har eller någon gång haft, ont i ryggen. En modell av ett ryggskelett tjänstgjorde som åskådningmaterial.

Vidare demonstrerades en luftrenare som på kort tid åstadkom en behagligare och renare luft.

Under samkvämet som sedan följde, visades mycket vackra och vältagna naturbilder från Tranås och trakten däromkring, samt även bilder från förra sommarens utflykter. Samtliga deltagare var överens om att kvällen varit givande och intressant, varför man skiljdes åt nöjda och glada.

PK banken
ligger bra till.

Vi finns på Posten också

Lätta på skattetrycket
— sluta röka! NTS

30-årsjubileum i Karlskoga

Det internationella handikappåret 1981 blev en stor besvikelse. Det är de svaga grupperna i samhället som fått det sämre och statsmakterna tänker försämla ytterligare genom förslaget om karensdagarna. Förbundsordförande Bo Martinsson var kritisk mot statsmakterna när han talade vid Karlskoga Konvalescentförenings 30-årsjubileum. Han inledde med att tala om vilka svårigheter de långtidssjuka hade för 30 år sedan. Då handlade det mest om TBC. Man hamnade på sanatorium och vistelsen där blev väldigt långvarig, minst ett år var inte ovanligt. Det var också stora svårigheter vid utskrivningen och fram för allt med ekonomin. Sjukförsäkringen var inte obligatorisk på den tiden och eftersom sjukdomstiden var så långvarig var det många som var utförsäkrade när de lämnade sanatoriet. Läkarna gav förhållningsorder om riktig kost och en bra bostad men det var inte lätt att ordna detta med den ekonomi som rådde.

När Karlskoga Konvalescentförening bildades var det i första hand för att hjälpa till med eftervården. Man skaffade en föreningslokal och aktiverade medlemmarna med hobby- och

RHL:s forsknings- anslag 1982

Vid förbundsstyrelsens sammanträde i maj tilldelades docenterna Bo Hedbäck och Perk Joep vid Oskarshamns lasarett forskningsanslag med 50 000:— till utvärdering av infarkt-rehabiliteringsprogram vid Oskarshamns lasarett.

kursverksamhet. Man startade en hemarbetscentral för att försöka komma till rätta med sysslolösheten under konvalescenttiden. En skyddad verkstad startades också och den drevs under 11 år i föreningens regi innan landstinget övertog huvudmannskapet för densamma. Sedan år 1980 drivs den av Samhällsföretag. När landstinget tog över den skyddade verkstaden startade föreningen en affärsverksamhet och den verksamheten har man fortfarande kvar.

Bo Martinsson gratulerade föreningen till uppnådda resultat och önskade lycka till i fortsättningen. Han överlämnade också Riksförbundets Standar. Karlskoga kommun representerades av Kommunalrådet Nils Söderholm, som gav föreningen en eloge för dess aldrig sinande förmåga att komma med bra initiativ.

Föreningen uppvaktades också från

massor av organisationer bl a var flertalet av handikapporganisationerna representerade. Från vårt eget läns Centralorganisation och dess lokalföreningar överlämnade Birgit Lindahl en ordförandeklubba.

Konvalescentföreningens ordförande Nils Pettersson fick också mota förbundets hedersmedlem, vilket innebär att han nu är hedersmedlem i Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka.

Inte mindre än 165 personer deltog i festligheten varav ett 30-tal inbjudna gäster.

M-n

Brev från Värmland

Centralorganisationen för hjärt- och lungsjuka i Värmlands län har hållit sitt årsmöte på OK Motorhotell i Karlstad, under ordförandeskap av Kjell Olsson, Rottneros, berättar Alf Edh.

Verksamheten vid Konvalescenthemmet Björkefors, Sunne, har under året legat på en hög nivå. 393 patienter har varit inskrivna på Björkefors och av dessa har från Värmland kommit 309 st och från övriga län 84 st. Kassaomslutningen för hemmet uppgick till 1 816 195:—. Dagavgiften har för år 1981 varit fastställd till kr 200:— per gäst och dag. Landstinget har betalat 130:—, försäkringskassan 40:— och gästen själv 30:—.

Från landsting och kommuner har anslag kommit till Centralorganisationens administrationsverksamhet med kr 20 650:—. Gåvor från Majblommekommittéerna i länet har inlutit med kr 3 300:— och dessa medel har ställts till lokalföreningarnas socialombuds förfogande. Lokalföreningar finns i Arvika, Hagfors, Karlstad, Säffle, Kristinehamn, Vikö och Filipstad. Sammanlagda medlemsantalet är 683 st. En ny lokalförening har under året bildats i Filipstad och initiativet till att bilda en lokalförening där har tagits av Gösta Stake, John Jansson och Georg Janitzek. Medlemsantalet i föreningen är 44 st.

Centralorganisationens övriga verksamhet innefattar mycket av kurser och konferenser. Man representerade också i Handikappforumet i Göteborg den 10 maj. Centralorganisationens kassaomslutning uppgick till kr 97 665:—.

Styrelsen i Centralorganisationen fick följande sammansättning: Ordförande Albert Magnusson, Säffle, sekreterare Sonja Johansson, Arvika, kassör Helge Nilsson, Arvika, övriga ledamöter Lena Gustavsson-Stöth, Karlstad, John Persson, Vikö, Alma Hellström, Kristinehamn, Göthe Zetterlund, Hagfors och Georg Janitzek, Filipstad.

AB EM:s PARTI

Slakthuset
Johanneshov
Telefon 08-48 25 70

Levererar kött och chark
till restauranger

sjukvårdsverksamheten och det uppdras till landstingen att utforma verksamheten. Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) är uppbyggd så att den enbart stadgar vad myndigheter och personal skall göra och det finns ingenstans angivet någon uttrycklig rätt till hälso- och sjukvård. I propositionen talar statsrådet väl om patientens centrala betydelse och om integritetsskydd men inget blir alltså direkt lagfäst.

*

Med vad jag här sagt vill jag ändå ta ramlagarna i försvar. Men jag vill också att de skall kompletteras med uttryckliga bestämmelser om patientens/klientens rättigheter. Ju mindre och mera udda handikappgrupper det gäller desto viktigare blir det med uttryckliga lagar om den utsattes rättigheter. Ramlagarna måste alltså kompletteras med en skyddslagstiftning.

Socialstyrelsens tillsynsfunktion måste också vara uttrycklig. Det är alltså som komplement till denna kontrollfunktion som man bör se motiönen om en HO. Alltså en ombudsmannafunktion som har till direkt uppgift att obundet ta sig an den enskilda handikappade människans rättigheter och problem.

Men diskussionen får inte stanna där. Det är i ljuset av de två nya stora ramlagarna vilka tillkommit under kongressperioden, som förbundet måste pröva sin fortsatta verksamhet. Några synpunkter anmäler sig omgående.

På det centrala planet måste den opinionsbildande verksamheten i än högre grad inriktas mot kommun- och landstingsförbund. Det räcker inte längre med att utöva påtryckning mot regering och riksdag.

Den viktigaste utmaningen kommer dock på det regionala och kommunala planet. Det är där vi måste väsentligt förstärka vår bevakning av de handikappades rättigheter och det är där vi måste ta till vara och förstärka våra möjligheter att påverka handikapp- och sjukvårdspolitiken. Det är en stor och svår uppgift.

Hur skall det då gå till? Ja, det är naturligtvis inte fråga om några enkla kongressbeslut. Det är fråga om ett långsiktigt strategiskt arbete.

Vi behöver se över vårt målsättningsprogram och komplettera med ett handlingsprogram. Vi behöver också bedriva ett intensivt regionalt skolningsarbete. Jag skulle också önska att Status kunde bli ett viktigare instrument i detta arbete. Allt detta är frågor som kongressen skall ta ställning till.

Det finns också ett förslag från DUST-regionerna om en ökad regional och lokal verksamhet av förbundsfunctionärer. Även om motionen är oklar och tiden inte är riktigt mogen att anta motionen så som den föreligger pekar den ändå ut åt vilket håll vi måste gå. Var resursförstärkningen främst måste till.

Inte centralt utan regionalt. Kanske i samarbete med andra förbund.

*

Låt mig till sist bara önska att Uppsala möte 1982 blir en bra kongress. Blir ett avstamp för en ny medvetenhet i rörelsen om svårigheter men också om möjligheter.

Jens Östman

Trevlig utflykt

Hjärt- och lungsjukas förening i Markaryd har företagit en bussutfärd till Växjö. Ett 46-tal pigga medlemmar stod väntande i tidig morgonstund på att bussen skulle glida in till torget, som var påstigningsplats. Färden gick ut på gamla E4-an förbi Strömnäsbruk, Traryd och Älmhult. Första pausen blev i Råshult där dracks kaffe utanför Linnés födelsehem. Sedan styrdes turen till Växjö stad som var målet. Utvandrarernas hus besöktes, liksom glasmuseet. Därefter blev det en timmas rundtur till många vackra platser i staden. Den beställda lunchen intogs på OK Hotell. Vidare gick resan till Lindshammars glasbruk, därifrån

till Kronobergs slottsruin.

Dagen gick mot sitt slut, och hemfärden påbörjades, men eftermiddagskaffet skulle också avnjutas och det skedde på Ryssby Hotell. Den blå-gula flaggan var där hissad i topp för gästerna. Under hemresan berättade busschauffören trevliga historier emellanåt som tre av deltagarna underhöll med munspel.

Resan var välplanerad, allt klaffade perfekt, och det vackra värvärdet i strålände sol hade glitter både på utfärden och i resenärernas humör.

Glada och nöjda efter en mycket angenäm dag anlände bussen åter till hemorten Markaryd, rapporterar Hanna Nilsson, Markaryd.

bland män och kvinnor är nedgången starkast i yngre och svagare i äldre åldersgrupper. När man jämför olika bostadsorter ser man både bland män och kvinnor en tendens till snabbare nedgång i rökningen på landsbygden än i städerna. Det är vidare påtagligt att en större andel av rökarna har slutat röka i högutbildade grupper än i lågutbildade. Vid slutet av 1981 hade nämligen 37% av 1976 års högutbildade rökare slutat röka jämfört med 23% av de lågutbildade rökarna. För kvinnornas del är motsvarande siffror 27% resp 5%.

Färre och lättare cigaretter

Antalet sålda cigaretter 1981 var ca 3% lägre än 1980. Detta bekräftar ytterligare rökningens tillbakagång. Samtidigt måste man observera att antalet sålda cigaretter inte avspeglar rökvanornas utveckling särskilt noggrant. Antalet sålda cigaretter beror ju både på antalet rökare och på rökarnas genomsnittliga dagskonsumtion. Denna beror i sin tur bl a på cigaretternas vikt och "smakstyrka". Båda dessa faktorer har under de senaste åren ändrats. Tex har cigaretterna blivit lättare. År 1976 var genomsnittsvikten för en cigarett 0,76 gram, mot bara 0,70 gram år 1980. Uttryckt i vikt, har alltså den mängd tobak, som sålts i form av cigaretter, haft betydligt starkare nedgång än vad siffrorna för antalet cigaretter visar.

Påskmöte

Lokalavdelningen i Helsingborg avhöll sitt aprilmöte annandag påsk, inte som ett möte utan som en liten påskfest. Det började kl. 16.00. Det bjöds på lite påskmat som ägg och sill, prinskorv och köttbullar m m till detta dracks lättöl eller bordsvatten.

Vi sjöng allsång efter maten och underhölls av musik på band.

Lottförsäljning pågick under tiden vinsterna bestod i handarbeten som våra duktiga damer i syföreningen åstadkommit.

En del av deltagarna dansade innan det serverades kaffe och hembakad bakelse.

Så fördrevs ett par timmar i gemenskap och trevnad och jag tror att alla de 85 som deltog instämmer med mig och tackar de som ställde upp och ordnade denna fest.

Flickorna i köket som lagat maten och som serverade den utklädda till påskkäringar, de som bakat kakorna, ingen nämnd och ingen glömd, meddelar En del av de som deltog genom Arlo.

utbildning diskuterades. Förslaget måste bearbetas ytterligare och synpunkter inhämtas från fler grupper. 4. Ett projekt med uppsökande verksamhet i AB-C-I-regionen, där de olika handikappförbunden i regionen ska samarbeta över förbundsgränserna med lokal studieverksamhet diskuterades. Även här måste förslaget bearbetas ytterligare och kontakter tas med de olika förbundens CO i regionen.

Föräldrar och barn

Vid Föräldraföreningens konferens och årsmöte på LO-skolan Hasseluden utanför Stockholm medverkade Yvonne Lagerman. Konferensens första föreläsare var dr Sverker Westin, barnmedicinska kliniken Danderyds sjukhus. Ämnet var: Astma hos barn. Dr Westin redogjorde för de astmatiska symptomen och vad som händer i kroppen när den reagerar med astma.

Barnpsykiater Kerstin Laurén, Danderyds barnpsykiatriska klinik samt föräldern Börje Jannerbo pratade därefter om hur det handikappade barnet

påverkar föräldrarnas relation. Kerstin Laurén betonade speciellt att vi påverkas av de förväntningar vi får på oss i olika roller som vi har i livet. Som nybliven förälder ska man vara glad och lycklig. Får man ett handikappat barn stämmer inte alltid de förväntningarna överens med verkligheten. Ett barn får också förväntningar på sig att det ska leva upp till många saker som egentligen hör hemma i föräldrarnas önskevärld och inte stämmer överens med barnets egna förutsättningar. Barnet får inte sina egna behov tillfredsställda. Detta måste det kompensera senare i livet. Tex när barnet själv blir förälder.

Man vill ge sitt barn allt. Är barnet då sjukt får man inte full tillfredsställelse och gamla besvikelser bubblar upp. Kerstin Lauréns föreläsning och Börje Jannerbos fina exemplifieringar gav en god bakgrund för eftermiddagens gruppdiskussioner. Kvällen avslutades med samkväm då Föräldraföreningens avgående ordförande Åke Gyllensvärd avtackades med presenter, tal och dikter.

Barnkardiolog Björn Bjarke talade om undersökningsmetoder. Därefter presenterade Britt-Marie Östman sin pågående avhandling om hur det gått

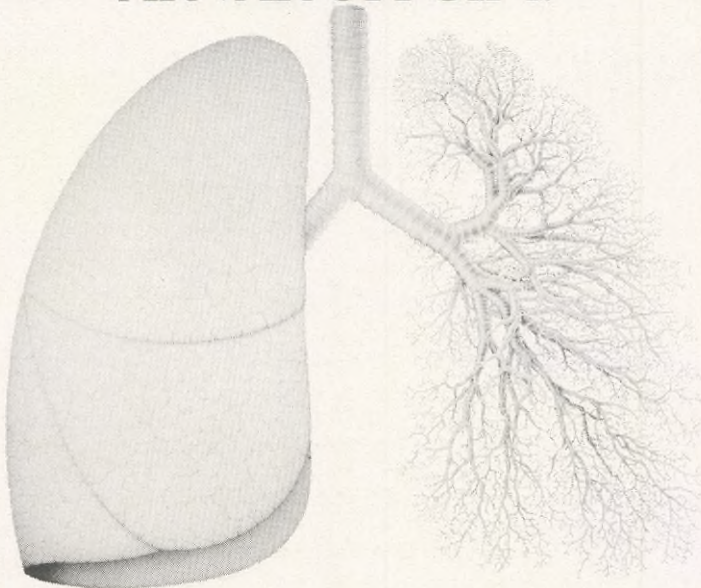
för hjärtopererade barn utifrån ett medicinskt och socialt perspektiv. Dagen avslutades med årsmöte. En ny styrelse valdes med Britt-Marie Östman som ordförande. Det var en lyckad och givande helg i en mycket vacker miljö.

Konkurrenskraftigt

Åke Magnusson medverkade med föredrag vid Hjärtats Dag i Församlingshemmets aula i Kristianstad för ca 110 deltagare. Trots konkurrens från fotbollsmötet mellan IFK Göteborg och Kaiserslauten hade ett drygt hundratal samlats för att delta i HD-mötet.

Ordförande Erik Johansson hälsade välkommen och överlämnade ordet till Föräldraföreningens kontaktombud i Skåne som informerade om föreningens verksamhet. Åke Magnusson talade om bla RHL:s satsning på Friskvården och den hjärtträningssamverksamhet som kommer att starta till hösten efter det att utbildningen av gymnastikledare är klar. "Efter hjärtinfarkt" visades och blev mycket uppskattat. Efter en stunds underhållning avslutade överläkare Ola Olsson, Kristianstad, HD-mötet med ett medryckande anförande. Broschyrbord fanns på plats och försäljningen av RHL-lotter syntes gå bra.

ATT FÖREBYGGA OCH BOTA SJUKDOMAR ÄR VÅR UPPGIFT.

Sjukdomar i andningsvägarna tenderar att öka. Genom sin forskning har Astra nått en ledande position på världsmarknaden inom detta sjukdoms område liksom andra viktiga terapiområden. Astmamedlet Bricanyl används i 100-talet länder.

ASTRA

151 85 SÖDERTÄLJE. TELEFON 0755/329 80

Toppvinst i RHL-lotteriet 1982

SAAB 900 GL 3 d M 4 1982 års modell

Dessutom

Presentkort Domus/ICA

Monark cyklar 3-växl. herr/dam

Artiklar i svenskt tennarbete

Linnevaror, hushållsartiklar m m, m m

**Inga väntans
tider!**

•
Dragning verkställd före
lottförsäljningens början

Försäljningstid
1 april–30 september 1982

•
**Ni ser genast om
lotten ger vinst!**

10.120 värdefulla vinster

De hjärt- och lungsjukas Rikslotteri 1982 – RHL-lotteriet

Härmed beställes

..... st lotter à 5:– att sändas mot postförskott +
porto eller

..... st lotter 5:– att sändas varje månad fr o m
juni t o m sept. 1982 mot postförskott + porto.
Dragningslista medföljer gratis.

Namn .....

Adress .....

Var god texta

Frankeras
med
brevporto

LOTTPRIS
5 KRONOR
REKVIRERA NU

Sammanlagd vinstsumma
över **564.000:–**

Vid rekvisition av minst 5 lotter i sam-
sändning – portofritt.

Minst en lott till varje familjemedlem ökar
familjens vinstchans!

RHL-lotteriet
Box 3196